

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvae Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1615

De morte Claudi Cæsar

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-466](#)

28. VIAM RECTAM.] Omnes veteres Viam rectam legunt, quam via denominationem numquam apud auctores legi: recte sit mentio apud Mart. ad finem lib. 8.

29. NITIDVS VT ERAT A BALNEO.] Cur hæc dicat, vide Dionem ad finem lib. LX.

30. Εὐρώπη, συνχαίρωμα.] Sollennia verba sunt proclamari solita in Osiridis sacris Deo inuenito. Iul. Firmicus de error. prophan. relig. statim initio, & commentarius antiquus à nostro Pithœo luci datus in Iuuenal. Sat. 8. Apud quos tamen potius legerem συνχαίρωμα, ut hic habetur, per ω, quam per ο.

31. COTTA TECTVS, VALENS.] Fortasse Cotta Vectius, Valens. is enim summus orator & medicus inter Messalinæ adulteros iussu Narcissi datus est. Plin. cap. I. lib. XXIX. & Tacit. ad finem XI. Cotta autem apud eumdem Tacitum non Tectus, sed Messallinus dicitur.

32. POLYBIUS, MYRON.] Sic veteres melioris notæ hæc representant, vi ediai. Quidam pro Myrone, Mytonem, & Heronaëtem pro Pheronæte ponunt, & ad finem, necubi imperatus esset, vel, ne nisi imperatus esset. Ait autem Claudium illos suos libertos premisse, ne apud inferos imparatus esset, quia sine suis libertis nihil penitus facere, loqui, vel respondere poterat, eratque, ut ait Iulianus Imperator in Cæsaribus: Τούτῳ τὸν φόρμα, μηδὲν δέω φάναι, καὶ ἀψυχον. Postrema autem lectio ferri potest, ut notet eum libertorum imperii obnoxium, unde dictus est Saturnalia toto anno celebrasse.

33. Εἰνε τάδοι.] Vetus unus hunc versum diceret sic scriptum habet, εἰνε τάδοις τὰ κέρεζας, δίκην καὶ δίκαια γένοιτο. & paulò infra omnes veteres legunt: si vni Dij laturam fecissent, & ad finem, ut à cognitionibus abesset.

BEATI RHENANI SELESTADIENSIS,

IN LVDVM

L. ANNÆ I SENECAE DE MORTE CLAVDII CÆSARIS,

Scholia.

PAG. 673. a. QVID ACTVM SIT.] Claudius Cæsar, Drusus Germanici filius, qui Caio proxime succedit, tales egit principem, ut nescias stultior ne fuerit, an crudelior. Hunc Anneus Seneca hoc libello, quem Ludum de morte Claudi Cæsaris inscripsit, mirè taxat, & suis (quod aiunt) coloribus graphicè depingit. In causâ autem nonnihil fuisse crediderim, cur sic Claudium insectaretur, quod sub eo exsulauit. Cuius rei ipse meminit in lib. De breuitate vitæ ad Paullinum, his verbis de Cæsare blandius culle loquens: Nec enim sic me deiecit, ut nolleter erigere: imò ne deiecit quidem, sed impulsum à fortunâ, & cadentem sustinuit, & in præcepse euntem, leniter diuinæ manus usus moderatione depositit. Hac tenus Seneca. Ceterum cum Agrippina Claudio nupsisset, ne malis tantum facinoribus innotesceret, veniam exsiliò pro Anneo Senecâ, simul præturam impetrat, latum in publicum rata ob claritudinem studiorum eius, utq. Domitiū pueritia tali magistro adolesceret, & consiliis eiusdem ad spem dominacionis veteretur: quia Seneca fidus in Agrippinam memoriam beneficū, & infensus Claudio dolore iniuria credebatur. Hæc Tacitus.

Ibid. IN CÆLO.] Ridiculè cœpit, pollicens se traditurum, quæ in cælo ante diem tertium Eidus

Octobris acta sunt: quasi illuc sint Kalende. Sic Homerus subinde describit, quid interea dij fecerint in calo. locus est ex imitatione: nam ita exordimur Annales.

Ibid. ANTE DIEM TERTIVM.] Excessit enim Claudius tertium ante Eidus Octobris, Asinio Marcello, Acilio Auiolâ Coss. LXXIV. etatis, imperij XIV. anno. Ac veneno quidae occisum conuenit: ubi autem, & per quem dato, discrepat. Auctor Tranquillus & Tacitus. Eidus autem per ei diphthongum Græcam scriptum est: quâ utebantur antiqui in his, quæ i extensem habent, id quod in vetustis inscriptionibus etiamnum visitur.

Ibid. FELICISSIMI.] Ob Claudium sublatum.

Ibid. b. EGO SCIO ME LIBERVM FACTVM.] Innuit tyrannidem Claudi, vel optimis optima cum loqui tum agere prohibentis.

Ibid. AVT REGEM, AVT FATVVM.] Hic stultitiam Claudi notat: neque id falsò. Nam mater Antonia portentum eum hominis dictabat, nec absolutum à naturâ, sed tantum inchoatum: ac si quem socratie argueret, stultiorem aiebat filio suo Claudio. Avia Augusta pro respectissimo semper habuit: non affari, nisi rarissime; non monere, nisi acerbo & brevi scripto, aut per internuncios solita. Soror Liuilla cum audisset quandoque imperaturum, tam iniquam,

TT 2 tam

tam ira dignam sortem populi Romani palam & clare detestata est: ut scribit Tranquillus. Hoc autem propter. Aut regem, aut fatum nasci oportet, antiqui regum recordiam taxabant. Nam quemadmodum in fatus, risu, quacumque fecerint, excipimus: sic regum quoque facta nemo non probat. Proinde verisimum est, facultatibus licentiaq; & adsentationibus ali principum vitia: quod de Antonio Velleius Paterculus scriptum reliqui. Ceterum nisi stulti fuisserint olim Reges, non essent libri illorum fatuitatis referti, hoc est, factus non tam stultis sapernumerò quam sceleratis, ac impiis cedibus & bellis: quibus in hoc mundo nihil stultus. Qui huius propter explicacionem interpretationem legere cupit, Erasmi Roterodami, quem equidem ut praceptor & veneror, & suscipio, Chiliades adeat. Illic enim prater eruditio nem, que huic nusquam deest, etiam ad vitam reclusam instituendam saluberrimam inueniet cohortationem.

Pag. 763. b. QVIS VMQVAM AB HISTORICO.] Salsissime taxat vanitatem historicorum, qui scribunt quidquid volunt, nullo fideliusso.

Ibid. AVCTOREM PRODUCERE.] Auctor est, non solum is, cuius suauis & auctoritate fit aliquid, verum is, unde rumor est ortus. Producit autem testes dicuntur.

Ibid. QVÆRITE AB EO QVI DRVSILLAM.] Caius Caesar (ut refert Suetonius) Drusillam sororem vitiasse virginem creditus est: quam mox L. Cassio Longino consulari collocatam abduxit, & in modum iusta uxoris propalam habuit. Eadem defuncta iustitium indixit, in quo risisse, lauisse, canasse, cum parentibus, aut coniuge, liberisve, capitale fuit: cuius amorem quanti faceret, vel hac re docuit, quod post mortem eius repente nocturne ab urbe profugens, transcursum Campaniam, Syracasas petiit. Rursusq; inde properè rediit, barba capilloq; promissio. Nec umquam posseà, quantiscumque de rebus, ne pro concione quidem populi, aut apud milites, nisi per nomen Drusilla deieravit. Seneca quoque noster in libro de Breuitate vitae Suetonio adspicatur, affirmans Caium post mortem Drusille, furiosa inconstantiā modo barbam capillumq; submittentem, mox Italie ac Sicilia oras errabundum permearentem, numquam fatis certum fuisse, virum lugeri vellet, an colis sororem. Eodem enim tempore, quo templo illi constituebat & pulchriaria, eos qui parum mæsi fuerant, crudelissimā afficiebat animaduersione. Hanc igitur Drusillam, quidam, cum esset via Appiae curator, in qua sepeliebantur Romani, ut gratificaretur Caio, cælum adeuentem se vidisse in senatu iureiurando adfirmauit. quod cum illi nemo crederet, sed rideretur potius, sancte promisit, se nihil amplius, ne si hominem quidem in medio foro occisum vidisset, deinceps indicaturum.

Ibid. NON PASSIBVS AEQVIS.] Particula est carminis Virgiliani in Aeneide. Respxit autem ad id, quod Tranquillus de eore refert, his verbis: Cæterum ingredientem destruebant poplites minus firmi.

Ibid. VELIT, NOLIT.] Eipomene dixit.

Ibid. APPIAE VIÆ.] Hæc sic nominata fuit ab Appio, qui eam muniuit: ut auctor est Liuius in nono primæ Decadis. Etq; præcipua viarum, ducens Brundusium, in qua erant conditoria sepulchræque Romanorum.

Ibid. DIVVM AVGVSTVM.] De quo sic inquit

Suetonius: Nec desuit vir prætorius, cui se effigiem cremati euntem in cælum vidisse iuraret.

Ibid. SOLI NARRABIT.] Notat morem eorum, qui huiusmodi portenta spargunt in vulgus. Primum unicus piam narrant, velut arcanū quod sacerdos velint: deinde fama serpit, alio altis per manus traditur.

Ibid. CONCEPTIS VERBIS.] Conceptis verbis propriis iuramus, cum (ut Latinè dicam & eleganter) alio praevante, ac iusserandum dicit ante, aliquid expressum ad certam formulam verbis promittimus. Plautus in Bacchidibus: Ego iusserandum conceptis verbis dedi, daturum id me hodie, mulieri ante vesperam: nunc pater ne peicerem cura.

Ibid. c. ETIAM SI IN MEDIO FORO.] Taxat obiter urbem Romanam: in quâ tanta erat impunitas malis, ut hemines sapernumerò in medio foro occidentur. Id quod paucim sivebat Roma sub Alexandro, frequentissimo foro in meridie.

Ibid. IAM PHOE BV S.] Chronographia est. Et tacite notat poetas quosdam, qui huiusmodi descriptionibus explent volumina. Quos taxauit & Horatius in arte poëticâ:

— Cùm lucis & ara Dianæ,

Et properatis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluuius describitur
arcus.

Ibid. AVGEBAT CYNTHIA REGNUM.] Al. lignum legitur: tu lege lychnum. eleganter vocat lychnum lunæ, quodd alieno lumine egest, nempe solis.

Ibid. GRATOS CARPEBAT HONORES.] Id est, sætus. Sic Horatius, ruris honores vocat, quidquid frugum terra producit.

Ibid. PVTO MAGIS INTELLIGI.] Poëtas notat, nimis anxie tempus describentes, & id multis carnisibus, cum interim quatuor cum maximum verbis, & quidem expressius dici posset.

Ibid. FACILIUS INTER PHILOSOPHOS.] Fessiuè dictum in horologiorum discrepantiam. Simulq; philosophorum perpetuum illud dissidium latenter taxat. Nam cui non notum est, quâ inter se philosophi omnes eum diuinitus (quod aiunt) dissident? Plato siquidem (ut in hanc digressuunculam ex spatiemur) unum Deum unigenitum ex seipso natum censuit: Anaximander cælestia sidera, Deos esse: Thales antimundi, Deum putat: Aristoteles formam separatam, sphæra quidem universi innitentem: Democritus mentem ignitam, mundi animam: Epicurus specie humana Deos esse: Pythagoras, monada: Stoici Deum ignem esse, nec non spiritum, qui mundum universum penetret. Denique Enemorus Tegeates, & Theodorus Cyrenensis, nullos esse deos. Quid cum de principiis rerum disputant, nonne diuersissima sentire videntur? Anaximenes Milesius ærem esse rerum principium adstruxit: Thales aquam: Anaxagoras Clazomenius particulæ similares: Heraclitus ignem: Archelaus Atheniensis, æris infiniti raritatem ac densitatem: Empedocles amici ianæ & litem: Pythagoras numeros, & horum commensiones: Plato Deum, materiam & ideam: Zeno Deum & materiam, & quatuor elementa: Aristoteles entelechiam, materiam, & priuationem, elementa quatuor, & quintum quoddam corpus. An vero de mundo inter illos conuenire putas? Nullibi magis dissident. Nam Plato Deum ad suum exemplum ait mundum effinxisse: Aristoteles sempiternum esse vult: Epicurus plane interitum: Xenophanes sempiternum, corruptionis expertem: Pythagoras

iberoi & Sæculi
naturæ, ne quisque
que animatum est.
scientiam alere: Do-
cti confitentes nega-
dem esse censunt: Bi-
biles: ac heretici
dixit, in agro unum
mundum: invenit
estram fera caesa
Emperiales manu-
tanum existit: ne
repugnante fuisse
definitus, numerus
telechiam promove-
mentorum har-
sej manent: P-
ercitationem: P-
Stoici veritas fa-
lem temperaturam
cipatu, quâ vici-
dent. Herophilus
anima penit: P-
Erastistratus che-
nidem vocat. Stu-
menides & Epis-
teriaci corda ce-
rta, quia certa-
dis: quidam in
concretione. Di-
dicunt preponen-
trius & Ne-
candentem, ve-
ni modo poluci-
cipere: Xenophi-
Heraclitus tem-
temperamentum
luna corporis: Xe-
nophanes congle-
natione diuina
tat Peloponnesi
dali: Anaxim-
ander que rehatur, sig-
nificat terrâ: si
sili aqualem &
persquam: que
id genus spe-
lenti corporis &
pergit, & tan-
nus breviter in-
lesophorus vñfum-
tum faciat, &
digit, & diu plau-
guum antiquum
Academus, fin-
videtur. In
tam Schola vñ-
tulatam camione

Pag. 763. c.
terum carum in
frigidaria videt.
Ibid. d. Aus-
misi ad mures.
bra veneris invi-

thagoras & Stoici genitum à Deo, sed ex suā quidem naturā, ne quaquam interitus immunem. Plato quoque animantem esse mundum asseuerat, sc̄q; ex tabescientibus alere: Democritus, Aristoteles, & Epicurus id constanter negant. Adde quodd Thales vnum mundum esse censuit: Democritus & Epicurus innumerabiles: ac horum discipulus Metrodorus, absurdum esse dixit, in agris vnicā nasci spicam, vnumq; in infinito mundum: inumeros autem esse, quod innumerabiles eorum sint causae: Seleucus infinibilem mundum: Empedocles mundum quidem vnum, sed uniuersitatum exiguum esse particulā. Quid de animā, nōne pugnania statuisse videntur? Pythagoras animam definiuit, numerum seipsum carentem: Aristoteles entelechiam primam corporis: Dicērachus quatuor elementorum harmoniam: Thales naturam irrequietam, sese mouentem: Asclepiades medicus, sensum coēsercitationem: Plato substantiam intellectu præditam: Stoici spiritum feruidum: Anaxagoras aëris similem: Democritus ignitum quiddam: Epicurus elementalem temperaturam. Neque verò sciens de anima principatu, quā videlicet in parte sit, longè lateq; dissident. Herophilus enim in ventriculo cerebri sedem anima ponit: Plato & Democritus in toto capite: Erasistratus circa membranam cerebri, quam Epicuridem vocat: Strato in superciliorum interstitio: Parmenides & Epicurus in toto pectore: Diogenes in arteriaco cordis ventriculo: Stoici in toto corde vel spiritu, quia circator versatur: nonnulli in ceruice cordis: quidam in praecordiis: Empedocles in sanguinis concretione. Ad hæc, nōne de sole & luna inter se ridicule propemodum euariant? Anaxagoras, Democritus & Metrodorus, solem esse aiunt globum ferri carentem, vel saxum ignitum: Philolaus solem vitri modo pellucentem, ab igne cælesti splendorem accipere: Xenophanes nubem flagrantem. Lunam verò Heraclitus terram dixit nebula obvolutam: Stoici temperamentum ex igne aëre q; Pythagoras ignitum lunæ corpus: Xenophanes esse nubem constipatam: Democritus conglagationem ignitam. Sic de magnitudine horum discordes sunt. Anaxagoras enim solem putat Peloponneso maiorem: Heraclitus latitudine pedali: Anaximander terræ æqualem, circulum verò quo vehitur, septies & vices terræ maiorem. Lunam similiter terræ maiorem Stoici censem: Parmenides soli æqualem esse contendit. Sed quid hæc verbosius persequimur: cum bona pars librorum virtusque linguae id genus opinionibus sit referata, & quidam luculentii scriptores de his ex professo tractarint? Satis superq; sit, e tantâ copiâ nos uno atque item altero argumeto breuiter indicasse, quā nihil inter veteres philosophos vspiam conueniat. In quorum locum superioribus sc̄culis, Scotus, Thomas, Aegidius Romanus, alijs (si dijs placet) successerunt: inter quos nonminus quā antiquos illos discrepat, ut vel hac re priscos Academicos, Stoicos, Peripateticosq; maximè referre videantur. Proinde neutiquam absurdum erit, si hoc cum Senecæ verterimus, ut dicamus facilius inter horologia conuenire, quā inter philosophos.

Pag. 763. c. NIMIS RVSTICE.] Exactam potiarum curam etiam in minimo temporis articulo describendo rideat.

Ibid. d. ANIMAM AGERE.] Agere animam, est miti ad mortem. Taciē vero rideat Claudium, qui crebro ventris crepitum solebat edere. Nam anima pro-

vento quoque ponitur. Agebat igitur animam: verū ea non potuit erumpere: quod aliquoties accidit conanti ventris exprimere flatum.

Ibid. QVI SEMPER INGENIO.] Propter cognitiones caſſarum, quibus expilabat populum. Est enim Mercurius ἀγορεὺος.

Ibid. DE TRIBVS PARCIS.] Parcis non est in vetere codice, sed lacuna vacua. fortassis Græcē scriptum suit uoīegū.

Ibid. NVM QVAM MERITVM.] Locus est ex ambiguo: nam vtrumq; potest intelligi, indignum longo cruciati, & dignum præsentaneo subitoq; exitio.

Ibid. CVM ANIMA LVCTATVR.] Rursum allusit ad crepitum.

Ibid. PATERE MATHEMATICOS.] Forte patiar, nam sunt verba Parcae. Verba sunt Clothus. Notat Genethliacos, qui mēdaciſimi, mendaciorum preſidem Mercurium colunt: quem ne offendant, rarius vera dicunt. De Mathematicis non minus scit ē quām verè Tacitus in decimo septimo: Genus hominum, inquit, potentibus infidum, ſperantibus fallax, quod in ciuitate nostrâ & retabitur semper, & retinebitur. Eodem auctore de Mathematicis Italiâ pellendis sub Claudio factum senatus consultum atrox & irriuum.

Ibid. OMNIBVS ANNIS.] In quibusdam codicibus hæc duo verba non leguntur.

Ibid. EFFERVNT.] Efferimus mortuos, quod Græcis dicitur ἐκφέρει.

Ibid. HORAM EIVS NEMO NOVIT.] Si exspectas ut Mathematicus tibi quidquam predicat, opus est ut illi genitum tuam edifferas: quod ab Augusto factum refert Tranquillus, cum in Apollo- ni. e. secessu, Theogenis Mathematici pergulam comite Agrrippâ concendiſset.

Ibid. NATVM PVTAVIT.] Indicat Claudij obſuritatem, quem nemo ſenſerit naſcēti. Tullius ſe quosdam reges natos neſiſſe dixit, pro eo quod est prorsus ignorare.

Ibid. DEDE NECI.] Carmen Virgilij ex quarto Georgicon, de apibus.

Ibid. DVM HOS PAVCVLOS.] Multis enim ius ciuitatis donauerat.

Ibid. CIVITATE DONARET.] Donare ciuitate, est ius ciuitatis tradere, & planè facere ciuem. Hoc etiam Romanam ciuitatem dare Suetonius dixit, ſic de Galbâ imperatore ſcribens: Ciuitatem Romanam raro dedit.

Ibid. CONSTITVERAT ENIM.] Indicat indulgentiam Claudij, quā etiam exteros, minimeq; merentes honoribus afficiebat. Nam, ut ſcribit Tacitus, A. Vitellio, L. Vipsano consulibus, cùm de ſupplendo ſenatu agitaretur, primoresque Gallie, que Comata appellatur, fœdera & ciuitatem Romanam pridem aſequi, ius adipiſſendorum in urbe honorum expereſſerunt, maiores ſuos origine Sabinā ſimul in ciuitatem Romanam, & in familias patriciorum adſcitos: horatari ut paribus consiliis Rem publicam caperat, tranſferendo Romanam, quod uisquam egregium eſſet. Orationem itaque principis ſequito patrum consulto, pri- mi Edui ſenatorum in urbe ius adepti ſunt. Praterea (ceu refert Tranquillus) ornementa consularia etiam procuratoribus ducenariis indulſit. Senatoriam dignitatem recuſantibus, equeſtrem quoque ademit. Latum clauum (quāmuis initio affirmavit, non lectrum ſe ſenatorem, niſi ciuiſ Romani abneperem)

etiam libertini filio tradidit. Triumphalia ornamen-
ta Syllaro filiae sua sponso nondum puberi dedit. Au-
lum insuper Plautium, qui suam virtutem certis ex-
perimentis in expeditione Britannicâ probarat, Im-
peratorie maiestatis oblitus, quantum sequutus est, &
Capitolium concendentis leuum latus texit.

Pag. 764. a. SAVROMATAS.] Nouem hac ver-
ba non sunt in veteri lectione: aliquis doctus, ad ex-
plendam fortassis lacunam, adiecit.

Ibid. IN SEMEN RELINQVI.] Bellè dictum, à
segeribus aut leguminibus sumptuā metaphorā.

Ibid. QVI MODÒ SE TOT.] Videtur allude-
re ad triumphum Claudi, quo ob receptam Britan-
niā apparatu maximo triumphauit: ad cuius specta-
culum, ut testatur Suetonius, commeare in urbem, non
solum pr̄sidibus prouinciarum permisit, verum etiam
ex sulibus quibusdam.

Ibid. HIS INTERIM CONVICTORIBVS.] An-
gurino & Balbā.

Ibid. ABRVPIT.] Mortem Claudi significat.

Ibid. REGALIA TEMPORA.] Rursum allusit
ad proverbiū: Aut regem, aut fatuum nasci oportet.
Regis enim nomen apud Romanos, ut tyrranicum
& barbarum, inuisum habebatur.

Ibid. AT LACHESIS.] Poëticè natuitatem Ne-
ronis describit. Sed ô vanum augurem! Putabas opiu-
me Seneca morte Claudi libertatem obuenisse Roma-
nis. At quando Romæ securi vñquam tyrannis fuit,
quām sub Nerone: de quo tu tamen adeò præclara, sed
planè falso Apolline vaticinari. Id quod tandem ipse
expertus es, dum ad necem te compulit.

Ibidem b. DESCENDVNT SÆCVLA.] Aliter
distendunt, pro deducunt: vt Parcas intelligas.

Ibid. MOLLIA CONTO TO DISTENDVNT.]
Castigauimus, descendunt: exemplar antiquum se-
quuti. Tamē distendunt quoque posuit legi, si quis
ad Parcas referat.

Ibid. VINCUNT TITHONI.] Tithoni & Nesto-
ris longæ uitæ vel vulgo nota est.

Ibid. INTENTAS CANTV.] Pro cantui: passim
id apud poëtas obuium.

Ibidem c. MIHI SIMILIS.] Apollinem
enim ut citharædum pingunt. Talis in theatro sap-
eritus est Nero: qui etiam statuas suas citharædico
cultu posuit.

Ibid. NEC CANTV.] Neronom imprimis musi-
ca studiosum fuisse, neque quidquam eorum omisisse,
qua generis eius artifices & phonasci, vel conseruan-
de vocis causâ, vel angenda facitabant, testis est
Tranquillus. Apollinem enim equiparare cantu, So-
lem aurigando videri solebat.

Ibid. FELICIA LAPSI.] Reposimus lassis, ex
veteri scripturâ. Intelligit autem lassos incommodis
& calamitatibus temporum Claudianorum.

Ibid. LEGVM QE SILENTIA RVMPET.] Ele-
ganter oppressas leges, silentia legum vocat, iuxta il-
lud: Silent leges inter arma.

Ibid. A CARCERE.] Sumpta est à certaminibus
equorum metaphora: in quibus repagulum illud, un-
de fit initium cursus, carcer dicitur, quemadmodum me-
ta vbi fissitur. Hinc à carcere, siue à carceribus, pro-
eo quod est ab initio, proverbiali figurâ iactatum. Car-
cerem in hac significantia Greco βαλεῖδα appellant.

Ibid. AFFVSO.] Quidam legunt effuso: sed af-
fuso non disflueret pro circumfuso. nam ceruici capil-
lus affunditur.

Ibid. PLENA MANV.] Hoc est, largiter & co-
piose. Proverbium est quo vititur Cicero ad Atticum
libro secundo: At hercule alter familiaris tuus Ho-
ratius quām plenā manu, quām ornatè nostras
laudes in astra sustulit.

Ibidem d. DES IIT VIVERE VIDERI.] Sic
scriptum est in exemplari veteri: significat autem eum
fuisse non hominem, sed somnum hominis. Nam se-
quitur paullò post, V̄sus est quasi homo.

Ibid. COMOEDOS AVDIT.] Qui per simula-
tionem fuerant inducti, velut desiderantem oblecta-
turi. Auctōr Suetonius.

Ibid.ILLA PARTE.] Fæditatem assidue peden-
tis innuit. id vel ex hoc intelligas, quod edictum me-
ditatus est, quo veniam daret in coniunctio statum cre-
pitumq; ventris emitendi.

Ibid. POST BOLETVM.] Quem Agrippina me-
dicatum, venenoq; infectum, audiſſimo ciborū talium
obtulerat. Hinc boletos Nero, quasi deorum cibum,
Græco proverbio collaudare solebat. Quamquam hac
nouem verba in codice VVissenburgensi non sunt.

Ibid. SCITIS ENIM OPTIME.] Vetus, Scitis
enim certissimè: nec periculum est ne excidant,
qua memorie publicum gaudium impresserunt:
Vbi legendum, aut impressit, aut publica gaudia.

Ibid. NEMO FELICITATIS SVÆ.] Epiphone-
ma est.

Ibid. BONÆ STATVRÆ.] Auctoritas enim di-
gnitasq; forme non defuit, vel stanti vel sedenti, ac
principue quiescenti. nam & prolixo, nec exili corpo-
re erat: ut refert Tranquillus.

Ibid. BENE CANVM.] Fuit enim specie canitieq;
pulchrâ.

Ibid. CAPVT MOVERE.] Habuit enim Claudio
caput cum semper, tum in quantulocumque actu, vel
maxime tremulum.

Ibid. PEDEM DEXTRVM.] Nam ingredientem
desistuebant poplites minus firmi: quod sup. retulimus.

Pag. 765. a. TERTIVM DECIMVM LABOREM.]
Duodecim labores Herculis à nullo poëtā non sunt ce-
lebrai. De his & Virgilij titulo carmen exstat.

Ibid. GRÆCVLO.] Nam non mediocri cura
Claudius Græca studia sequutus est. Ac sèpè in sena-
tu legatis perpetuâ oratione respondit. Multum ve-
rò pro tribunal etiam heroicis locutus est versibus:
vt scribit Suetonius. Ait:

Tίς τόδε τις αὐτόπαι, τόδι τολμόλιγ, ἀδέτονης;]
Hoc est:

Quinam es, vnde venis, tibi quæ patria atque
parentes?

Hoc carmen ex primo Odyssæa in hunc locū substitui-
mus. Verba sunt Telemachi, Mineruam alloquētis, quæ
illi Mentæ & Taphiorum regis specie tum apparuerat.

Ibid. PHILOGOS.] Erant philologi, qui mul-
tiplici variaq; scientiâ censebantur: qualis fuit pri-
mum Eratosthenes: qui primus hoc cognomentum sibi
vendicauit. Deinde Atteius Romæ tempore Sallustij:
quemadmodum refert Tranquillus de claris Gram-
maticis. Hic de Græcis dicit, tamquam loquacibus, aut
verborum phaleras sc̄t antibus.

Ibid. HISTORIIS SVIS.] Scriptis enim & Gre-
cas historias, Tyrrhenicōn XX. Carchedonicōn octo:;

Ibid. HOMERICO VERSV.]
Συντῆχος βασιλεὺς, ὁ τε Ζεὺς καὶ οὐρανοί: Ide est:
Sceptra ferens rex sum, rerum à Ioue tradita cu-
ra est.

Carmen hoc ex primo Iliados Homeri, coniecturam equum, restituimus.

Pag. 765. a. ERAT AVTEM SEQVENS.]
 Αλλ' ὅγε φέρτερός ἐστιν, ἐπεὶ πλεόνεστιν ἀνάστη.
 Quod multis præsit, vult hic præstantior esse.
 Ex eodem Homeri lib. Carmen autem hoc à superiori
 terium est. Ridet stultitiam eorum, qui quid reges
 sint, ac multis imperent, se se meliores putant. Nisi
 quis hos duos ex Odysseae secundo versiculos malit:
 Συνπλοῦ χος βασιλεὺς, γέδε φρεσὴν αἴσιμα ιδωτε.

Idest:
 Sceptra regens rex sum, non mente decentia
 noscens.

Αλλ' αἰσι χαλεπός τ' εἰν, καὶ ἀσυλαρέζοι. Id est:
 Immitis fuerit, semper simul impia tractet.

Ibid. ET IMPOSVERAT HERCVLI MINIMO
 DISCRIMINE FIBVLAM.] Imposuerat Herculi fi-
 bulam: hoc est, compescuerat Hercules de patria scis-
 citantem. Metaphora est duriuscula, à constrictione
 membra virilis sumpta, quā arrectio prohibetur. Id
 fibula obuinciente siebat. Erat autem ci haradis &
 comedis huius fibulae usus familiarissimus, vocis ni-
 mirum gratia ad cohibendam Venerem, raucedinis
 & offuscationis matrem. Eam rem multis epigram-
 maibus festinissimus poëta Martialis docet, cuius
 & hoc est:

Menophili penem tam grandis fibula vestit,
 Ut sit Comœdis omnibus una satis.

Hunc ego crediderā (nam sèpè lauamus in uno)
 Sollicitum voti parcere Flacce suæ.

Dum ludit mediâ populo spectante palæstrâ,
 Delapsa est misero fibula, verpus erat.

Hinc sumptæ sunt illæ Septimij Tertulliani locutio-
 nes, Carni fibulam imponere, in libro de Monoga-
 miâ, cuius contrarium, Laxare fibulam delictis: in
 de Coronâ militis, decenter & verecundè exprimitis,
 quod auctor obscenî carminis impudentius dixit:

Néve imponite fibulam Priapo.
 Ceu docuimus in annotationibus nostris in Tertullia-
 num, locis modo citatis. Quoniam vero volumen ma-
 nuscriptum aperi fabros continebat, non fibulam:
 putavi legendum aliquando ἀλέπος propter mollietatem
 Claudi, ut esset, Imposuerat Herculi, hoc est, dece-
 perat Hercules, similior Græco quam Romano.

Ibid. FEBRIS.] Plinius indicat, Rome Febru de-
 lubrum in palatio publico fuisse. Porro subsignificat
 insaniam Claudi, quā per omnem vitam laborauerat.

Ibid. CETEROS OMNES.] Tacitè notat impie-
 tatem & cædētnta Cæsar, quem nemo Deorum co-
 mitatus sit, prater Febrim, & hanc infestam.

Ibid. b. LVGDVN.] Claudius natus est In-
 lio Antonio, Fabio Africano Coss. Kalend. Augusti,
 Lugduni, eo ipso die, quo primum ara ibi Augusto de-
 dicata est. Auctor Tranquillus.

Ibid. MARCI MVNICIPM.] Pro Marci, le-
 gendum credo Munatij. L. enim Munatius Plancus
 Lugdunum coloniam deduxit, & Rauricam, quæ su-
 pra Basileam uno millario Germanico sita est, ex quā
 Basilea deriuata est, urbs amoenissima, nec non opii-
 mis iuxta ciuibus ornata. Ei Munatio superrimè
 huiusmodi memoria posita est hic in foro, non procul
 à Curiâ, me auctore.

L. MVNATIO PLANCO, CIVI ROMANO, VIRO
 CONSULARI, ET PRÆTORIO, ORATORIQVE,
 AC M. CICERONIS DISCIPULO, QVI POST

DEVICTOS RHETOS, ADE SATVRNI DE MA-
 NVBIIS EXSTRVCTA, NON MODO LVGDVNVM,
 SED ET RAVRICAM, COLONIAM DEDVXIT,
 QVÆ AVGUSTA FVIT APPELLATA, AB OCTA-
 VIO AVGUSTO TVM RERV M POTIENTE, S. P. Q.
 BASILIENSIS. TAMETSI ALEMANORVM TRA-
 DVCTI COLONI, SVBACTIS RAVRACIS, ROMA-
 NISQVE DEPVLSIS, AMORE TAMEN VIRTU-
 TIS, QVÆ ETIAM IN HOSTE VENERATIONEM
 MERETVR, VETVSTISSIMO TRACTVS HVIVS
 ILLVSTRATORI, CVLPA TEMPORVM PRORSVS
 ABOLITAM MEMORIAM DF POSTLIMINIO RE-
 NOVARVNT. ANNO M. D. XXVIII.

Municipes sunt, qui in ciuitatem Romanam rece-
 pi, muneribus capessendis apti sunt. Iocatur itaque
 in Clodium, perinde ac si Munatio honores consu-
 lares debeat, non parenti Druso. Si Marci legas, An-
 cum Marcium intelligas, quartum Romanorum re-
 gem. Meminit & T. Liuius Marci Cornelij, quem
 scribit in x. tertie Decadis, prorogato imperio Gal-
 liam prouinciam obtinuisse.

Ibid. VIENNA.] Vrbs est Gallie.

Ibid. GERMANVS.] Verus. Quod enim nati-
 um est, germanum etiam dicere solemus. Sic Plauto
 germana illaues dicta. Germanum etiam appellamus
 quod cognatum est. Sic inuidentiam & detractionem,
 germana vitia dicimus. Est & Germanus, ex Ger-
 mania aliquis. unde hic amphibologia, quam iocantes
 affectare solent.

Ibid. ITAQVE QVOD GALLVM.] Quomodo
 Galli urbem Romanam ceperint, narrat Liuius in
 quinto prima Decadis.

Ibid. ROMAM CEPIT.] Locus est in amphibi-
 ologia. Capit hostis, qui populatur: & capit, qui
 suscipit.

Ibid. L. LICINIUS.] L. Florus meminit L. Li-
 cinij Luculli.

Ibid. QVI PLVRA.] Ridet Hercules, per innu-
 meras regiones diuagatum.

Ibid. MVLIO PERPETVARIVS.] De quarta-
 riis mulionibus meminit Fest. hic iunxit in cō Seneca
 perpetuarium dixisse videtur, aut qui in solidum, aut
 semper fit vector: aut (quod magis arridet) qui per-
 petuâ nee interruptâ vectatione suos vectores aliquo
 perducat. Ad vehicula mulis vsi sunt antiqui, non
 equis: unde muliones vehiculari, quiq mulis que-
 sum faciebant.

Ibid. MILIA.] Miliaria.

Ibid. XANTHVM.] Fluuius est Troie, qui &
 Scamander dicitur. Taxat Clodium, qui cum in Gal-
 lia natus esset, Græcus videri gestiebat, ut quem pa-
 triæ sua puderet.

Ibid. RHODANVM.] Rhodanus fluuius est Gal-
 lie notissimus, qui ex alpibus non longè quidem à
 Rheni Danubijs, fontibus ortitur, ac Lugdunum la-
 tus, Ararim ibi suscipiens, mox Isaram Druentiamque
 tribus ostiis in mare Tyrrhenum influit. Huius
 Strabo meminit & Cæsar.

Ibid. DVCI.] Ducuntur hi propriè, quos carnifi-
 ces ad supplicia rapiunt. Suetonius in Caligula. Stans
 tantummodo intra porticum medium, à caluo
 ad caluum duci imperavit.

Ibid. SOLVÆ MANVS.] Innuit Clodium si-
 gno soluta manus, ut homines capite truncarentur,
 iubere solitum. Bellè igitur dicit, solutam etiam mar-

num Claudij, in hoc satis adhuc fuisse firmam, ut hominem capite primaret.

Pag. 765. b. PUTARES OMNES ILLIUS ESSE LIBERTOS.] Notat hic Claudium, ut qui nimium in libertos suos indulgens esset. Unde siebat, ut ab his, quos non modo praeiis ingentibus, sed & questuris praetoriusq; ornamenti ornari patiebatur, quibusque multa per fas & nefas acquirere raperèque permittebat, contemneretur, despiceretur, illudetur.

Ibid. VBI MVRES FERRVM RODVNT.] Hoc ad excitandum risum dictum. significare autem vult magnam rerum mutationē lociq; diuersitatem. Quasi diceret: si mures hic ferrum rodunt, quales nos esse putas? Theophrastus auctor est (ut refert Plinius li. 8. cap. 57.) mures in Gyaro insula cùm incolas fugassent, ferrum rodisse. Hic autem ridicule de celo dictum, quasi & illuc oporteat esse mures, sed prestantiores.

Ibid. CITIVS MIHI VERVM.] Subaudi dicitto, aut huiusmodi aliud: sed non scribitur, ut irati sermonem referat.

Ibid. ALOGIAS.] Stultias. ἀλογίας Græci eam animæ partem dicunt, qua rationis expers est.

Ibid. TRAGICVS.] Et hoc, ut alta multa, adrisum iocoso dixit. Nota est Tragicorum amarulenta, tumiditasa.

Ibid. EXPROME.] Carmen est Iambicum, quod constat in locus paribus semper ex Iambo aut Tribreui: in imparibus indiscriminatum ex Iambo, Spondeo, Daçylo, Anapæsto, Tribreui.

Ibid. EXPROME PROPERE, SEDE QVA GENITVM DICAS.] Exemplar vetus habet, Exprime propere, sed quâ genitus cluas. Hoc carmen nescio quis mutauit in editione Romana, quemadmodum & nos legere coacti sumus: sed prorsus infelicitate. Nam quid opus erat, pro elegantiissimo & veteri verbo cluas, supponere dicas? Ego carmen sic restituendum arbitror: Expromere properes, quâ gente natus cluas.

Ibid. c. HOC STIPITE.] Clauam obiectat.

Ibid. MOBILE CAPVT.] Suprà retulimus, Claudium fuisse capite admodum tremulo.

Ibid. TERGEMINI PETENS.] Notum est, quo pacto Hercules Geryoni tricipiti boves eripuerit, & secum in Graciam duxerit. Qui fabula originem nosse volet, Palaphatum euoluat. Arrianum quoque legat de gestis Alexandri Magni, lib. secundo, qui Hecatai Abderit & sententiam de Hercule & Geryone refert.

Ibid. HESPERIO MARI.] Hispanico.

Ibid. INACHIAM AD VRBEM.] Hoc est, Argos, Peloponnesi caput. Inachia (auctore Stephano) Peloponnesum significat, non tantum Argos, ab Inacho fluui. Unde gentile Inachius. Verba Stephani haec sunt: Ιναχιαν πελοπονησος, & μόνον τὸ Αργος, ἀπὸ Ιναχεών ποταμού τὸ Εὐνόδον Ιναχιος.

Ibid. NOBILE PECVS.] Boues Geronis.

Ibid. VIDI.] Rediens ex Hispania.

Ibid. IVGVM.] Cacumen montis.

Ibid. ARARQVE.] Araris fluuius, qui per concionem Arar dicitur, oritur non longe à monte Vogeso (qui Germaniam à Galliā hodie separat) in collinito Burgundiae, Lotharingiae, ac decurrent per Eduorum Sequanorumq; fines, Lugduni Rhodanum influit. Nunc Sonam vocant.

Ibidem d. GALLVM IN SVO STERQVILINO.] Simili proverbio nostrates vulgo dicitant:

Canem in suo sterquilino, siue in suarum adiūtū vestibulo ferociorem esse. Non deest autem in Galli vocabulo latens morsus. Nam in Galliā, Lugduni videlicet, natus est Claudius: ceu suprà quoque retulimus.

Ibid. FORTISSIME DE ORVM.] Bellè tribuit eam Herculī fortitudinem inter deos, quam inter homines habuit.

Ibid. MIHI AFFVTVRVM.] Opitulaturum.

Ibid. ET SI QVIS A ME NOTOREM PETISSET.] Non admodum mihi placet notoris vocabulum. Quando vero tantopere Claudius lingua Græca delectabatur: quid si putemus hic non à me notorem, sed amyntorem, à Seneca fuisse scriptum? Significat autem αὐτῷ τῷ Gracis defensorem & vindicem nisi libeat auctorem legere pro patrono. Paullò post sequitur contulerim: quod fortassis esse debebat exantlarim.

Ibid. MALVISSES CLOACAS AVGIAE PURGARE.] Sic enim hunc locum ex codice manuscrito restituimus. Hic Augias tantum simi collegat in stabulis suis, ut Αὐγεῖον βεσσαρία Græcis in proverbium abierit, quoties hominem significare volunt, aut rem supra modum immundam. Augia meminit Philostratus libro VIII.

Ibid. SED NON MIROR, QVOD IMPETVM IN CURIAM FECISTI: QVONIAM VOLO.] Hic locus sic legitur in libro vetusto: Sed quoniam volo, non mirum, quod in curiam impetum fecisti, nihil tibiclusi est. quemadmodum & nos reposuimus. Ceterum aut mendosus est locus, aut (quod potius credo) Græca hic desunt, & diuersas sententias librarius confudit. Fuit autem in hunc fortassis sensum aliquid scriptum: Sed bono animo sis, quoniam volo tibi patronus esse. Et sunt verba Herculis, Claudio respondentis. Interim irrumpit Hercules in Curiam, quam Seneca fingit in celo: neque enim civilitatem didicerat inter homines, omnia cum impetu facere solitus. Itaq; Semidei illi, qui intra curiam erant, de Claudio recipiendo consultantes, irrumptem illum, & clausa omnia suis viribus perfringere solitum sic alloquuntur: Non mirum, inquit, quod impetum in Curiam fecisti. quasi dicant: Hoc tibi nōnum non est. Nihil tibiclusi est. Modo dic nobis qualē Deum, & quā sequuntur.

Ibid. Εἰ μούρειος θέος ΝΟΝ ΠΟΤΕΣ ΕΣΣΕ.] Hæc verba Εἰ μούρειος θέος, præsidio tenuium vestigiorum eruta reposuimus: nisi manus, Εἰ μούρειος θέος. Restituimus & ea quæ mox sequuntur. Οὐτε αὐτὸς πάρημα εἶχε, οὐτε ἄλλοις παρέχει. hoc est: Neque ipse negotium habet, neque aliis exhibet. Quam sententiam, velut aduersantem diuinæ prouidentiæ, habentis exploit optimus quisque, sed in primis Christiani scriptores. Ceterum eleganter in Epicuri Deum iocantur Semidei isti, quando regnant, irascuntur, pugnant dī, si quid poëtis creditur. Epicurus autem hebetem & ignavum Deum inducit. Sed & in Stoicorum Deum iocatur, tamquam monstrosum: nam negant Deum Stoici membra habere, puta caput, pedes, ventrem, & quæ sub ventre sunt. At dī vulgares & poëtici de loco in locum migrant, comeduntur, amant. Proinde Stoicus Deus, inquit, quomodo potest rotundus esse, sine capite & propusio? Quasi dicit: Imperfectum quiddam est Stoicus Deus, & monstri simile. Concedunt tamen, Claudium posse Stoicum Deum fieri, quod corde & capite careat: hoc est, prudenter & mente, propter stultitiam.

Pag. 765. d. STOICVS.] Subaudi, Deus fiat
Claudius?

Ibid. ROTVNDVS.] Perfectus. Horatius:

— Graijs dedit ore rotundo
Musa loqui. —

Figura enim orbicularis, quam & cælum possidet, perfectissima est.

Ibid. SINE CAPITE, SINE PRÆPVTIO.] Nam negant Stoici, inesse Deo humanæ formæ lineamenta. Iocatur itaque non tam in imperfectum Stoicorum Deum, quam in Claudium ipsum, veluti carentem capite, eò quod stultus esset, & carentem præputio, vel ob morbum, vel quodiam ob etatem ad Venerem importunus & inutilis foret.

Ibid. NEC COR, NEC CAPVT.] Quia Stoici Deum faciunt incorporeum, & mentem dumtaxat, cui nulla sint membra. Id torquet in stultissimam & amennitatem Claudi. Apud Græcos obscenus sermo, ανθραξ dicitur: & cordatos vocamus prudentes.

Pag. 766. a. HERCVLES.] Iurantis est: & sunt verba alicuius diuorum. Ridiculum autem, iurare Deum per Herculem.

Ibid. SI MEHERCVLES A SATVRNO PETISSET.] Cum hoc loco, & his quæ sequuntur, aliutissimè luctatus sum, nec succurrebat exemplar manuscriptum. Opinor autem legendum: Iustissimè hercle à Saturno petisset hoc beneficium, & quæ sequuntur. Suniq. verba semidei cuiuspiam in illâ Curia, quam in cælo Seneca fingit. Nam hoc animaduertere debet Lector, semideos illos nunc nullo ordine obseruato loqui. Vnde postea Iupiter illos obiurgat: Ego P.C. inquit, interrogare vobis permisera, vos mera mapalia fecistis. Quasi diceret: In dicendis sententiis non seruatis ciuilem consuetudinem, sed rusticano more, quicquid in buccam venit, promiscue blatteratis.

Ibid. HOC BENEFICIVM.] A ποθεωτιν videlicet, hoc est, deificationem.

Ibid. CVIVS MENSEM.] Saturnalia Romæ celebrari mense Decembri solebant, ita ut intra quinque, aut quam plurimum septem dies finirentur. Claudius autem, qui numquam temere (quemadmodum testatur Tranquillus) triclinio abscessit, nisi distentus ac madens, toto anno visus fuit Saturnalia celebrare. De Saturnalibus Claudi Cæsar, ad Lucilium his verbis scribit Seneca noster, quæ mirè faciunt ad hunc locum: December est mensis, inquit, quo maximè ciuitas desudat ius luxuriæ publicè datum est, ingenti apparatu sonant omnia: tamquam quicquam inter Saturnalia non intersit, & dies rerum agenda-rum. Adeò nihil interest, ut non videatur mihi errasse, qui dixit, olim mensem Decembrem fuisse, nunc annum.

Ibid. EIVS PRINCEPS NON TVLISSET.] In his prodigiis corruptis locis nihil prorsus erat præsidij à codice manuscripto. Deprehendi tandem legendum, non eius princeps, sed Caius princeps. Sequitur mox, Illum deum à Ioue. Liber vetus habet, illum Ioue: sic ut inter illum & Ioue sit lacuna media. Porro persuasiōnum mihi est, dictio-nes istas, deum à Ioue, nihil ad sensum facere. Doctus quissimam sic tumultuarie locum castigauit, deum & à præpositionem apponens, aut re diligentius per-persa. Ego legendum reor, illum à ποθεωτιν hoc est, in deorum numerum referri: nam dubio procul ignota vox Græca librario occasionem dedit, ut omitte-ret. Sequitur, damnavit incesti. Legi, damnatum

incesti. Sequitur, Oropenque sororem suam. In manuscripto codice est, oro per quid sororem suam. Coniicio scribendum, eò quod sororem suam. Sequitur, quam quoniam omnes. scribo, quum omnes Venerem: dispuñto relatio quam. Sequitur adhuc: Quam, inquit, quæro tantum sororem suam stulte studere. Sic & in exemplari scripto legitur propemodum, ita videlicet: Quare, inquit, sororem suam stulte studere. Locus est non solum mendosus, sed & obscurus. Diuinatione planè hic opus est. Fortassis legendum: Quare inuidit Romæ historiam suam. Auscultare Athenis dimidium licet, Alexandriæ totum. Ut huius semidei sententia taxet, quod Græcas historias suas Claudius Alexandriæ curarit recitandas singulis annis, & quidem opus utrumque totum, per vices seorsim in duobus Museis, institutis stipendijs, veluti contempta Româ. Quam rem his verbis narrat Suetonius: Denique, inquit, & Græcas scripsit historias, Tyrrhenicô xx. Carchedonicô viii. Quarum caussâ veteri Alexandriæ Musæo additum ex ipsius nomine, institutumq. ut quotannis in altero Tyrrhenicô libri, in altero Carchedonicô diebus statutis velut in adiutorio recitarentur toti à singulis per vices. Haec tenus ille. Vides illos libros historiarum, auctore Tranquillo, totos fuisse lectos singulis annis. Id ergo est quod dicit Seneca, Alexandriæ totum. Fortassis alterum tantum volumen singulis annis apud Athenas recitabatur: non utrumque: vi sit quod ait, Athenas dimidium. Porro validum argumentum, si dījs placet, aduersus Claudium, quod Græcis plus fauere visus sit, quam Romanis. Iam à nobis castigata & sententia sic poterunt legi, & distinguiri: Iustissimè hercle à Saturno petisset hoc beneficium, cuius mensem toto anno celebrauit Saturnalia. Caius princeps non tulisset illum à ποθεωτιν, qui, (quatum quidem in illo fuit) damnatum incesti Syllanum generum suum occidit, eò quod sororem suam festiuissimam omnium puellarum, quum omnes Venerem vocarent, maluit Iunonem vocare. Quare inuidit Rom. historias suas? Auscultare Athenis dimidium licet, Alexandriæ totum. Quia Romæ, inquit, mures molas lingunt. Hic nobis curua corrigit. Quid in cubiculo suo faciat, nescio: & iam cæli scrutatur plaga. Deus fieri vult. Parum est quod templū in Britannia, & quæ sequuntur. Porro eius sententia quæ incipit, Caius princeps non tulisset, hic est sensus: Caius Caligula Cæsar numquam permisisset Claudium recipi in numerum deorum, vel ob hoc quod generum suum L. Sylolanum incesti statim damnauit, accusante Vitellio, sed Agrippinâ subornante, quod illicito sororis sue Iuniae Caluinæ amore teneretur: quum eidem criminis Caius Cæsar longè magis fuerit obnoxius, ob omnes sorores suas adamatas, non unam tantum. Nam (vt Suetonius scribit) Caius Caligula cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit, plenoq. coniuicio singularis infra se vicissim collocabat, uxore supra cubante. Solent enim fures furibus, incesti fauere. Blandimur enim hoc modo vitiis nostris. Porro non occidit Claudius generum suum Syllanum, sed ipso conueniente per edictum Vitellij ordine senatorio mortus est, & eiurare magistrum coactus: quum forte eo anno prætor esset, & pridie senatus lectus foret, lustrumq. conditum. Præterea affinitatem Cæsar diremit. Quibus rebus offensus ornatussum iuuenis, & alias

alias clarus insigni triumphalium & gladiatoriū munieris magnificientia, quo die Claudius incestas illas nuptias cum Agrippinā celebravit, ipse sibi mortem consciuit: siue eousque spem vitæ produxerat, seu delecto die ad augendam inuidiam, ut ait Tacitus. Atque hoc est quod hic Seneca vult his verbis: Quantum quidem in illo fuit, damnatum incesti Syllanum generum suum occidit, nimurum ob præstatam mortis occasionem. Iam satis apertum puto, quid sibi velint illa verba, eò quod sororem suam festi- uissimam omnium puellarum, quum omnes Venerem vocarent, maluit Iunonem vocare. Significat enim per Venerem, non admodum castam feminam Iuniam Caluinam, quam & Tacitus decoram, sed procacem appellat, à fratre Syllano, uxoris pè loco habitam: id quod per Iunonem, Ioui nexus coniugali copulatam, eleganter innuit. Porrò dicterium Claudij, Romæ mures molas lingunt, quo frequenter vit solitus videtur, perstringit Romanos, tamquam delicatos & fastidiosos, qui non quibuslibet scriptis recitandis interesse possint, precibus iam & pretio corrogandi.

Pag. 766. a. L. SYLLANVM.] Hic Claudij gener à Vitellio, cùm ad id instigaret Agrippina Augusta, de incestu sororis sua Iuniae Caluinæ accusatus, quæ anè Vitelli nurus fuerat, ordine senatorio motus est, nec longè post, mortem sibi consciuit. De hoc multa apud Cornelium Tacitum in duodecimo. Fit huius quoque paullò post mentio.

Ibid. MURES MOLAS LINGVNT.] Causatur molitiem Romanorum, ut qui proni sint ad libidinem, sed non nisi pulcherrimas sollicitent. Mures enim urbani farinam absunt, & delicatissimis ad satietatem usque vescuntur: cùm rurestres interim fructulos depascantur. Quin adeò molles sunt, ut nec casuum arrodat, sed lingant molitam farinam. Apparet hoc dictum fuisse familiare Claudio, de muribus ferrum arrodenibus.

Ibid. HIC NOBIS CVRVA CORRIGIT.] Subest, ut opinamur, sensus obscurus: velut si diceretur, Claudius adeò circa Venerem est intemperans, ut ad libidinem suo nos exemplo incitat. Etenim ut Claudius verissime cecinit,

Mobile mutatur semper cum principe vulgus. Corrigere, est emendare: est & rectum facere, atque arrigere. Si quis hoc simpliciter accipiendo putat, erit ticipatio in censoriam Claudij severitatem. Si referendum ad proximè præcedens dicterium, quid si legas? Hic nos scurra Cæsar regit. vi sit alicuius Mimis clausula.

Ibid. IN CUBICVLO.] Alludit ad hoc, quod refert Suetonius: Mortem videlicet eius celata fuisse, donec omnia circa successorem ordinarentur. Iacuit itaque corpus mortui Claudij dies aliquot in cubiculo. Et hec verba & superiora, & quæ proximè sequuntur, intellige Romæ fuisse in senatu dicta, cùm deliberrarent, esset ne in numerum deorum referendus Claudius: id quod etiam ex sequentibus magis patescet. Fingit autem Curiam in cælo, qualis erat Senatorum Rome.

Ibid. TEMPLVM IN BRITANNIA HABET.] De hoc sic Tacitus, ubi de Camuloduno loquitur: Ad hec templum diu Claudio constitutum, quasi ara æternæ dominationis aspiciebatur.

Ibid. TANDEM IOVI VENIT IN MENTEM, PRIVATIS.] Fortassis legendum, priuateis intra

Curiam moranteis sententiam dicere, nec disputatione. Ut intelligas, voluisse Iouem senatores primæ auctoritatis sententiam dicere omissa istâ pedariorum sentatorum disputatione.

Ibid. VOS MERA MAPALIA.] Promiscuè sententiā ferentes, non seruato ordine alius alium turbantes. Mapalia sunt tuguria rusticorum. Estq; vocabulum Punicum. Allusus autem ad proverbiū, Rus ciuitas. Confine est. Epicharmicum illud, ἀγρόν τὸ πόλιν ποτεῖς: id est, E ciuitate rus facis.

Ibid. QVALISCVM QVE EST.] Quām contempnim hoc de Cæsare dicit Iupiter.

Ibid. DIMISSO.] Secedere iusso.

Ibid. IANVS PATER.] Per Ianum hic aliquem senatorem intelligit. Sed & Acron in Satyram Horatij, cuius initium, Sic raro scribis, testatur tres Iano in foro fuisse statuas: ad unam conueniebant creditores & faeneratores: ad alteram, qui fanus redde- rent: ad tertiam, qui lacarent sœnus. Indicat igitur hic, fuisse maximum questum Claudij.

Ibid. b. HOMO QVANTVM VIA SVA FERT.] Ostendimus alias, quo sensu sit accipiendo id, quantum via sua fert. Quia tamen præcedit homo, quid si legas? quantumvis vafer, & qui semper videt αὐτα πρόσωπα οἰκίους. hoc est, simul ante & post. Quæ Græca verba restitutimus ex vestigiis, quæ erant in codice manuscripto. Clausula est, quæ Homerus sapè vitur: ut Iliad. a, & rursum Iliad. γ.

Oīc δέ οἱ γέρων μετέπειτα, αὐτα πρόσωπα οἰκίους.
Et Iliad. σ.

— δῆδος δέ τη πρόσωπα οἰκίους.
de Polydamante loquitur.

Ibid. SEMPER VIDET.] Vel quod bifrons, vel quod tres haberet statuas. Et addit ridiculè, quantum via fert, quasi videre sit videri.

Ibid. QVOD IN FORO IVVAT.] Notat ambitiō nem fori, quod à patrono iam non veritas, sed eloquentia exigeretur: & index non tantum doceri cuperet, sed etiam delectari. Quemadmodum indicat & Quintilianus. Non dubito autem quin hic legendum sit viuat, non iuuat. Notat enim quempiam, qui consul factus erat ex numero nummulariorum, aſſidue in foro versantium. Nam qui inter homines versantur, plus eloquentia plerumque habent.

Ibid. NE ALIIS VERBIS.] Ridicula religio in re conficit, sed festiuiter simulat.

Ibid. DE MAGNITUDINE.] Subnotat locos comunes, in quibus ostentandi ingenij causâ nimium solent immorari Rhetores.

Ibid. IAM FAMA MINIMVM FECIT.] Duo notat, paſſim collectos sordidos in ordinem senatorium, & peſimos etiam imperatores, in deorum numerum relatos, magis iam ex more, quam ex merito. Exemplar manuscriptum nimium habet, non minimum. Fortassis legendum, mimum fecit. Ut sit sensus: Adeò vulgaris res esse caput, etiam immetitos inter deos consecrare, ut scenicis ludis argumentum subinde prebeat. Nam quid est aliud hic Senecæ ludus de Apotheosi Claudij, quam mimus quidam? Significat autem mimus modo histriōnem actorem, modò carmen ipsum siue fabulam. Sic Laberius mimum quemdam, ut auctor est Gellius, Cophinum inscripsit: alium, Alexandriam: alium, Fullonem. Huiusmodi mimus fuit Lanreolus quem Catulus Mimographus edidit, in quo iudex agebatur in crucem. Laureoli mimi Iuuenalis & Martialis meminerunt, & Tranquillus in Caio Cæligula,

lignâ, his quidem verbis: Et quum in Laureolo Mimo, in quo actor proripiens se ruinâ sanguinem vomuit, ut plures secundarum certatum experimentum artis darent, crux scena abundauit. Quem locum sic opinor legi debere: in quo actor prorepens è ruinâ, sanguinem vomuit, plures secundarum: & quæ sequuntur. Iam arbitror liquere, quid sibi Septimius Tertullianus, omnis antiquitatis peritis, velit, quum in libro quo aduersum Valentianos pugnat, sic scribit, de Enthymesi illâ Valentianorum loquens: Ita depulsa, inquit, quod minus pergeret, nec habens, superuolare crucem, id est Horon, quia nullum Catuli Laureolum fuerit exercitata, ut destituta, ut passioni illisa, in tricâ multiplici atque perplexâ, omni genere eius ceperit ad fligi. Vult enim dicere, Enthymes in non fuisse exercitatum in scenâ, in agendâ fabulâ illâ quam Catulus Mimo graphus Laureolum inscripsit, in quâ iudex in crucem agebatur. Alioqui si illam scenicorum histriionum in representandâ in crucem acti praesidia fabulâ dexteritate habuisset, fortassis crucem superuolasset, id est, Horon.

Pag. 766. b. ETIAM PESSIMVM QVEMQVE ILLVM AFFECTARE.] Hac clausula non est in codice VVissenburgensi,

Ibid. ILLVM.] Honorem.

Ibid. IN PERSONAM, NON.] Nam cum in genere dicit, in rem pronunciat, non propriè in Claudium.

Ibid. Ex HIS QVI ἀράπης καρπὸν ἔδουσιν.] Id est, agrorum fructu vescuntur. Restituimus hunc locum manuscripti libri vestigis adiuti. Est autem apud Homerum Iliados ζ.

Eidē τις ἐπι βεργῇ οἱ ἀράπης καρπὸν ἔδουσιν.

Ibid. AVT EX HIS QVOS ALII ζειδωεγς ἀράπεγ.] Hoc est, frumentiferum rus. Et hunc locum erimus. Est autem hac clausula apud Homerum frequenter obvia: ut Odyssea.

Kal γδ Κυκλώπεοι φέρει ζειδωεγς ἀράπεγ. Est vero ζειδωεγς terra epithetum.

Ibid. S. C.] Senatus consultum.

Ibid. DICTVS PICTVSVE.] Est nonnihil festiuitas in imitatione: nam his modis loquuntur iureconsulti, & qui senatus consulta conscribunt.

Ibid. DEDI LARVIS.] Terriculamentis inferorum. Larvae sunt noxae inferorum umbrae. Et dedimus noxae animal quod laesit. Fecit iniuriam larvis, qui mortuus pro Deo voluerit haberi, cum nihil sit nisi umbra.

Ibid. EVM DEDI LARVIS. SED PROXIMO MUNERE INTER NOVOS AVTORATOS.] Reposuimus ex manuscripto codice pro dedo, dedi: & pro noxios, nouos. Porro sententia adhuc est imperfecta, nisi profectus & proximo. Sic autem restitui debet: Qui contra hoc S. C. Deus factus, dictus, pictus, erit enim dedi larvis, & proximo munere inter nouos autoratos, ferulis vapulare placet. Nam ad hoc verbum placet, in fine, etiam superiora referri debent. Ex hoc loco veterem spectaculorum morem animaduertere licet, quo ferulis verberabantur, qui nuper se lanistis addixissent. Nam hos vocat autoratos, ubi rudes adhuc primum in harenam prodissent. Solent autem in nullâ non arte ludicro aliquo tentari rudes. Sic mos tentandi nouos scholasticos Athenis obseruatus narratur in vita Magni Basili, de Basilio & Gregorio Nazianzeno.

Ibid. DIESPITER.] Iouis cognomentum est: quem sic vocant, quasi diei patrem.

Ibid. COS. NVMVLARIOLVS. HIC QVÆSTVS SE SVSTINEBAT, VENDERE CIVITATVLAS SOLEBAT. AD HOC VELLE ACCESSIT HERCVLES.] Hunc locum ausim iurare corruptissimum esse. Nam iste dilectio, Ad hoc velle, planè portenta quedam sunt mendarum. Diu hic laborauit, nec quicquam venit in mentem, quod prorsus probem. Inter cetera visum est legi posse, Cos. numulariolus. Hic quæstu se sustinebat, vendere ciuitatilis solebat olei culeos. Accessit Hercules. &c. Tum videndum, an pro numulariolo legendum sit culleariolus. Sed haec conjectura esto.

Ibid. ET AVRICVLAM EI TETIGIT.] Auris memoriae dicata. Unde qui attestantur, aut admonent, auriculam vellere dicuntur.

Ibid. DIVVM AVGVTVM SANGVINE.] Fuit enim nepos Augusti. Nam patrem Claudij Cesaris Drusum, cum Liuia Augusto grauida nupsisset, intra mensem tertium peperit. Auctor Tranquillus.

Ibid. QVAM IPSE DEAM ESSE IVSSIT.] Auia enim Liuia (ut resert Suetonius) diuinos honores, & Circensi pompâ currum elephantorum decernendum curauit.

Ibid. E REPVB.] Ex usu Reipublice Romane.

Ibid. c. QVI CVM ROMVLO POSSIT FERVENTIA REPARARE.] Exemplar manuscriptum habet, Qui è Romulo possit feruentia rapa notare. Ego castigavi vorare. Ceterum videndum, an pro Romulo scribendum sit rhombulo: ut hic sit sensus: Expedire esse aliquem, qui feruentia rapa voret è rhombulo: hoc est, vase eius figura cuius est rhombus. Fieri potest, ut huiusmodi vase peculiariter usus sit Claudius. Boletorum, & similiū ciborum, quibus & rapa annumerari possunt, auidum illum fuisse, Suetonius tradit.

Ibid. EAMQVE REM.] Inniuit à nobis Claudi planè esse fabulam, ac proinde dignam, quæ fictis Ouidij transformationibus infulciatur. Describit enim Ouidius μεταμορφώσεις fabulas: ut Aegles puella in populum arborem, Hecuba in canem.

Ibid. ET VIDEBATVR CLAVDIUS SENTENTIAM VINCERE.] Veterior codex habet sententia. Conicio scriptum à Seneca fuisse, Et videbatur Claudium unā vincere subaudi sententiā. Pars Claudio fauentium uno tantum calculo vincebat partem diuersam. Attende, Claudium paucis fuisse probatum.

Ibid. FERRVM SVVM IN IGNE.] Hoc est, rem suam agi, rogatus enim erat, ut Claudio patrocinaretur. Sumpta est metaphora à fabro ferrario. Suballudit autem ad hoc, quod Hercules etiam ex homine Deus factus esset: id quod tantâ nunc ambitione Claudius assequi nitebatur. Ac profecto Hercules Claudium Deum Rome effecit: hoc est, precibus & instigatu Agrippinae, hoc modo dati veneni suspicionem euitare volentis, senatus quasi vi impulsus, Claudio diuinos honores decreuit.

Ibid. NOLI MIHI INVIDERE.] Expressit Senecamorem, etiamnum magis communem quam vitilem.

Ibid. MANVS MANVM LAVAT.] Proverbiū est de operā mutuū præstāndā. Gracè sic effertur, χεὶς χεὶς νίθει.

Ibid. TVM DIVVS AVGVTVS.] Quoniam superiora

periora ad seratum Remanum retulimus, hic sub Augusti persona Neronem Caesarum intelligere poteris. Nam Nero Claudium diuinis honoribus destituit, omnibus rerum verborumque contumelias mortuum insestatus, ac modo stultitiae, modo seutie arguens, ut refert Tranquillus.

Pag. 766. c. P.C.] Patres conscripti.

Ibid. Ex QVO DEVS FACTVS SVM.] Ridet Augusti diuinitatē. Nam huic viuo quoque diuini honores contigerunt. Mortui non loquuntur.

Ibid. MEVM NEGOTIVM AGO.] Salsē significat, iam priuatum nec curare, quid agatur usquam.

Ibid. IN HOC.] Ad hoc. Et pronunciandum cum exclamacione.

Ibid. OPERIBVS.] Ut foro cum ade Martis ultoris, templo Apollinis in palatio, ade tonantis Iouis in Capitolo.

Ibid. INFRA INDIGNATIONEM.] Quasi dicat: Etiam si multa nunc allegem, adhuc non videbor indignatus, sed iuste conqueri.

Ibid. d. PRAECIDIT.] Verba sunt ex aliquā oratione Messallae. Subest autem locus ex ambiguitate. Nam praeceps significat amputo, & aliud obscurius, quam ut libeat exponere.

Ibid. QVAM CANIS FRVSTVM ABSCIDIT.] Emendaui, quam canis excidit, exemplar manuscriptum fecutus. Videtur autem Claudio canibus exēctis delectatus fuisse. Porro quando manuscriptum exemplar mirè corruptum est, sūspicari libet hic scriptum fuisse, extra edit, pro excidit: ut sit ad Gratum proverbiū allusio κύων παρέπειρις, id, Canis iuxta intestina.

Ibid. DE TOT ACTIBVS TVIS.] In cognoscendo enim ac decernendo, mira varietate animi fuit, ut inquit Tranquillus.

Ibid. SED QVID EGO DE TOT ACTIBVS IVRIS DICAM.] Fortassis legendum, de tot præstantibus viris: aut, de dodrantibus usuris.

Ibid. NAM τῆς ὁργῆς ΑΓΡΕ ΣΕΝΕΣΚΙΤΗΒΟΣ.] Hunc locum maximo labore restitui, quod Graeca Latinis litteris essent scripta, & Latina non minus depravata forent quam Graeca hoc modo: Nam & si Phormea Graecè nescit, ego scio. Sensus est, ira morbus agrè senescit. Reddit rationem Augustus, cur domestica mala potius commemorare velit, quam publica Alludit ad proverbiū, Ira omnium tardissime senescit. quod Graci dicunt, δοῦλος οχατογνάπται, id est, ira postremum senescit.

Ibid. Πυργοπολίωντος ΙΣΤΕ, QVEM VIDETIS.] Et hoc verbum ex qualibuscumque vestigis reposui. Thrasonicum nomen est, ab expugnatis arcibus & oppidis deductum: quo gloriosum militem Plautus vocavit. Notatur autem hic Claudio, qui potentiam suam in miseris, & qui resistere non possent, ostendere voluerit.

Ibid. DVAS AMITAS.] Nam Iulias, alteram Drusī, alteram Germanici filiam, crimine incerto, nec defensione ullā datā occidit. Hic Drusus auem & Germanicus Tiberij Cesaris fuerunt filii.

Ibid. VIDERIS IVPITER, AN IN TVA CERTE MALA.] Codex veterius habet: Videris Iup. an in causa, certe in tua. Scriptum opinor à Seneca, Vide-

ris Iupiter non mea mala, certe in tua, si hic inter nos futurus est.

Ibid. QVOS QVASQVE.] Imitatio festinatem habet, simul & emphasis. Sic enim loquuntur in iudicialibus causis. Et intelligimus illum nec feminis pepercisse.

Ibid. ECCE IVPITER.] Alludit ad id quod est apud Homerum, in fine primi Iliados. Iupiter aliquid cum Iunone, quod inter coniuges non ita rarum est, rixatus, cum verbera huic infligere cœpisset, Vulcanus qui fortè tum aderat, accurrens Iunoni subsidium ferre volebat. At Iupiter iratus hunc pedibus arreptum ē celo rotavit: qui cum totum diem decidendo consumpsisset, tandem in Lemnon insulam (mane enim deiectus fuerat) sub vesperam lapsus, ibi statim ab indigenis sublevatus est. Quod apud Homerum his carminibus ipse testatur, dum Iunonem monet, ne marito aduerteret: sin illius in se furorem concitet, Vulcanum nequaquam superias laturum, ut pote qui Iouis iram olim senserit:

H' δη γάρ με καὶ ἄλλοτ' αἰλεξέμεναι μεμαῶτα,
Ρ' ιψε ωδὸς τεταγὼν δέπο βηλεῖς θεατοῖσιο.

Πᾶν δὲ θυμῷ Φερόνιν, οὐ μαδέ πελίῳ παταδύντι
Καππητον τὸν Λήμνῳ (δέλγος δέ τι θυμὸς ἐγένετο)
Ἐνθά με Σιντιες ἀνθρες ἀφαρ νομίσαντο πεσόντα.
Quos versus sic nos, ut sententiam redderemus, extempore Latinos fecimus:

Me quidem laxe nuper tibi adesse volentem,
Arreptum pede de magno deiecit Olympo.
Atque diem totum delapsus ab ethere, tandem
In Lemnon cecidi, exanimi vix peccore spiras.
Hic ubi me pia gens delapsum attollere curat.
Huius fabule sic meminit Phurnutus, simul que rationem reddit: Ρ' ιψε θηραὶ δὲ ὑπὸ τῷ Διὸς ἔξειγον
εἰς γῆν λεγεται, διὸ τὸ τοὺς πρωτοὺς ιώως ἀρχομένους χρῆνται πυρι, εἰς περιγυνόβολου πανομέρου
τούτου πεζετούχειν, μηδὲ πω δηποίᾳ τοῖς πυρίοις
δηπετεῖν δωμάτια. id est, Vulcanus à Iove proie-
ctus in terram ē celo dicitur: quod hi forsan,
apud quos primū in vsu fuit ignis, ex iactu ful-
minis hunc nocti fuerint, quem instrumenta,
quibus ignem excuterent, nullo adhuc ingenio
reperissent.

Ibid. VNI VULCANO CRVS FREGIT, QVEM
Ρ' ιψε ωδὸς τεταγὼν δέπο βηλεῖς θεατοῖσιο: ET ITRA-
TVS FVIT VXORI.] Sic nos hunc locum restitui-
mus, præsidio manuscripti codicis. Nam verba que
in priore editione legebantur, Et in Lemnon cæ-
lo deturbavit, non extinxit: doctus aliquis adie-
cerat, ut lacunam Graeci carminis expleret, Ver-
sus est apud Homerum Iliados a. quem sic reddere
possit:

Arreptum pede de magno deiecit Olympo.

Ibid. IRATVS FVIT UXORI.] Cum Hercules
olim ex iussu Iunonis nauigationem instituisset, hæc
ut suum oīam nusquam non ostenderet, illi, exorato
Boreā, ventos aduersos immisit: Iupiter ob id indi-
gnatus, Iunonem ex alto suspendit, geminam in cædem
pedibus appendens. Sic enim Iliados oī. loquitur, hoc
illi in memoriam reducens:

H' δέ πεμπότε τ' Καρέμων διόδειν, εἰς δέ ποδοῖς
Αἴπροντες ην δύο;

Quorum versus hic sensus est:

Ex altō te tenes quodcum cū suspensa fuisti
Nos pedibus geminam in cædem demisimus?
Cuius fabule, quemadmodum & superioris, caussam
assignat.

assignat Phurnutus, τοιοῦτον δεδουλύων μήνων: his verbis: Εἰσὶν ὁ ποιητὴς μήνων παλαιὸς ὁ Δρυφέρει τόπος, καθ' ὃν ὁ Ζεὺς ἐμυθεύετο πεκρεμακέναι τὸν Ήραν χρυσᾶς ἀλυσεσι, τῷ χρυσοφανέστι ἔχειν τὰς ἀσεις. Ηγένετο ποδῶν ἀπτῆς δύνων αὐτονας ἐξηρτικέναι, τὸ γῆν δηλονότι, καὶ τὸ θάλατταν ὑφ' ὄντες τοῖς πάτω ὅπερ μηδετέρωθεν διποσταθῆναι δυνάμενος. Ex antiquâ fabulâ videtur, inquit, poëta hoc afferre, quâ Ioue fabulabantur, Iunonē aureis catenis suspedisse, nempe quod auri fulgorē stellæ possideat. Ac ad pedes eius appedisse duas incudes, mare videlicet & terrâ: à quibus deorsum tenditur aér, sic ut ab horū neutro diuelli possit. Huius etiā fabula meminit enarrator τοῦ Στηλίτου Greg. Nazian.

Pag. 766. a. MESSALINAM.] Hec fuit uxor Claudij: quam mori compulit, ut est apud Tacitum. Fuit igitur immittior Ioue.

Ibid. NESCIO INQVIS.] Alludit ad hoc quod Tacitus refert. Messalina enim iam mortem expectauit, Claudius ubi vino incaluerat, nunciari iubet, ad diuendam caussam postero die adesset. quod Narcissus accusator intelligens, ne, si euaderet, in se pernicies vericeretur, denunciat centurionibus & tribuno, qui tum aderant, exequi cadem, ita imperatorem iubere: illi eam interfecerunt. Nescire autem visus est. Nam occisâ Messalinâ (inquit Suetonius) paullò post quam in triclinio decubuit, cur domina non veniret, requiescuit. tanta fuit & obliuionis & inconsiderantiae.

Pag. 767. a. C. CAESAREM.] Caium Caligulam putat. is fuit Claudij ex fratre nepos: qui incredibili sauitâ aduersus omne genus hominum grassatus est. Quem rerû natura (velut alio loco scribit Seneca) non nisi in exitium opprobriumq; humani generis edidit.

Ibid. OCCIDERAT ILLE SOCERVM.] Syllanum enim socerum Caius ad necem secundasq; nouacula fauces compulit, caussatus in eo, quod ingressum se turbatus mare non esset secutus, ac spe occupandi urbem, si quid sibi per tempestatem accideret, remansisset: quum Syllanus impatientiam nauseae vitasset, & nauigandi molestiam. Auctor Tranquillus.

Ibid. HIC GENERVM.] L. Syllanum, de quo ante & paullo post.

Ibid. CRASSI FILIVM VETVIT.] Cn. enim Pompeio stirpis antique, Magni cognomen Caius ademit: ut meminit etiam Suetonius.

Ibid. HIC NOMEN.] Fecit enim generum suum: nam Antoniam filiam maiorem, illi uxorem dedit.

Ibid. CAPVT TVLIT.] Ambiguum est. Potest enim intelligi caput tulit, hoc est, exseruit caput, & ad honores eleuavit: & caput tulit, hoc est, amputauit.

Ibid. TAM FATVVM, VT ETIAM REGNARE POSSET.] Alludit ad vulgi dicterium, quo regū stultitiae passim notabat. In quam & ab Erasmo declamatum est in proverbio, Aut regē, aut fatuū nasci oportet. quod in huius ludi exordio statim usurpauit Seneca.

Ibid. COGITATE P.C.] Hac verba, & quae sequuntur usq; ad eam sententiam, quae incipit, Hunc nunc deū facere vultis? non erant in codice VVissenburgensi.

Ibid. SCILICET,] Ironie cū infitiatione accommodata est particula. Quemadmodū & illud apud Poëtā:

Scilicet hic superis labor est.

Ibid. DRYVNDARVM.] Dryudarum religionem (inquit Suetonius) apud Gallos dire immanitas, & tantum ciuibus sub Augusto interdictam penitus aboleuit. De Drydibus Gallorum sacerdotibus multa meminit Caesar in sexto.

Ibid. IMMANEM RELIGIONEM.] Nam propter etimis homines mactabant: ut refert Caesar.

Ibid. VT ROMÆ NUPTIARVM.] Sensus est: Claudius hanc ob causam Dryudarū religionem deleuit, ut fratris sui filiam Agrippinam ducere posset: quod non licebat antea. Nam Claudius senatum ingressus decretū postulauit, quo iuste inter patruos fratrumq; filias nuptiae etiam in posterū statueretur. Exstat apud Tacitum, in hanc rem Vitellij oratio coram senatu habita.

Ibid. XXX. SENATORES.] De hoc sic Suetonius: Die ipso Claudij & Agrippinæ nuptiarū, in quinque & xxx. Senatores, trecentosq; amplius equites Rom. tantâ facilitate animaduersum, ut de necessitate consularis viri tenunciantur centurione, factum esse quod imperasset, negaret Claudius quicquā se imperasse, nihilominus rem comprobaret, affirmantibus libertis, officio milites functos, quod ad ultionem imperatoris ultrò procurrissent.

Ibid. TRIA VERBA.] Quod balbus esset: & tamē iudicis est tria verba dicere, que diebus nefastis non licet. Est autē iucunda ἡρόσορομασία in dicat & ducat.

Ibid. SVMMA REI.] Imperij.

Ibid. EX TABELLĀ RECITAVIT.] Alludit ad consuetudinem antiquā, quā in senatu censentes, de scripto sententiā proferebāt: & recitare verbū hoc significat.

Ibid. APPIVM SYLLANVM.] Quem cum Messalina & Narcissus conspirassent perdere, diuisis partibus, alter ante lucem similis attonito, patroni cubiculum irrupit, affirmans somniasset se vim ei ab Appio illatam: altera in admiratione firmata sibi quoq; eamdem speciem aliquot iam noctibus obuersari retulit. Nec muli post ex composito irrumpere Appius nunciatus, cui pridie ad id temporis, ut adesset, praecipsum erat, quasi planè representaretur somni fides, arcessit statim ac mori iussus est. Hec Suetonius.

Ibid. b. CRASSVM FRVG.] Huius meminit quodam loco Tranquillus.

Ibid. TAM SIMILEM SIBI, QVAM OVO OVVM.] Proverbium est, quo utimur, propinquam similitudinem indicantes. Vide Chiliades Erasmi Roterodami.

Ibid. NECILLI RERVVM IVDICANDARVM VACATIONEM.] Quemadmodum ipse viuens pro conditione cuiusque ciuis vacationem legis Papiae constiterat: hoc est, ut eâ lege non tenerentur.

Ibid. PEDIBVS IN HANC SENTENTIAM.] Non pauci sunt, qui opinantur, pedarios senatores appellatos, qui sententiam non verbis dicere, sed in alienam sententiam pedibus irent: inquit Gellius lib. 3. Vnde dictum est, in sententia ire, & pedibus ire in sententiam.

Ibid. CYLLENIVS.] Mercurius, à Cyllene monte Arcadia sic dictus.

Ibid. VNDE NEGANT.] Versus est Catulli de passe re mortuo Lesbiae: Illuc vnde negat redire quęquā.

Ibid. VIAM SACRAM.] Via est Rome sic dicta. In hac appareat illum fuisse sepultum.

Ibid. VT SCIRES DEVVM EFFERRI.] Iocus est à stultitiae. Nam hoc ipsum pugnat cum ratione Dei, efferriri mortuum.

Ibid. OMNISQ; VE GENERIS SENATORVM.] In exemplari manuscripto legitur senatorum pro sonatorum. Ego castigauī ænatorum. Sunt autem ænatores, tubicines: quod tuba ex aere siant.

Ibid. VT ETIAM CLAVDIUS.] Tam stupidus & somnolentus, denique mortuus.

Ib. P.R. AMBULABAT TAMQ; LIBER.] Vetus codex habet ambulat. Malum iubilat, siue iubilabat.

Pag. 767. b. PAVCI CAVSIDICI PLORABANT.] Merui o lugebant causidici ob mortuum Claudiū, quippe qui in se nimiā facilitate usus esset. Scribit enim Tranquillus, se à natu maioribus audisse, causidicos adeò patientiā Claudiū abuti solitos, ut descendenterem ē tribunali non solum voce renocarent, sed & laciniā togē retentā, interdum pede apprehenso, retinerent.

Ibid. SED PLANE EX ANIMO.] Obiter taxat publicū morem, quo lugebant etiam conducti. Iuuinalis: Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.

Ibid. TAMQVAM QVI TVM MAXIME REVISCERENT.] Hic erat in volumine VVissenburgensi lacunula quadam. verbum reuiuiscerent integrè erat prescriptum.

Ibid. DICEBAM VOBIS, NON SEMPER.] Hoc est: Pre dicebam vobis, non semper adeò fauente Cæsarem habebitis, cuius abutamini patientiā. Saturnaliorum licentia nota est: in quibus serui quoque libertate gaudabant, & domini vicissim seruis ministrabant. Sub Claudio plus poterant aduocari quam iure consulti. Sapit proverbiū simile illi: Θύρας Κάρπες, εἰνέτ' Αὐθίσια: id est, Foras Cares, nō amplius Anthisteria.

Ib. d. c. INGENTI ENIM θήτασι χοειώς ΝΑΞΙΑ CANTABANTVR ANAPÆSTIS.] Hac verba nos vt cumque erimus ē vestigis, quae erant in exemplari manuscrito. Per θήτασιν, vocis contentionem intellige. Cuius contrarium est ἀνεστις.

Ibid. FVNDITE.] Anapæstica sunt familiaria tragediæ, licei recipiant Dactylos & Spondeos. Postremo tamē loco non admittūt nisi Spondeum, aut Anapæstū.

Ibid. CORDATVS HOMO.] Volumē manuscritū habet, cordatus iano. Proinde censeo scribendū, cordatus Sino: nam præcedens dictionis ultimum elementum est: vt ad Sinonem Virgilianum sit allusio.

Ibid. REBELLES PARTHOS.] De Partibus sub Claudio Mithridatem regem expertentibus, ac de eorum dissensione, lege Tacitum in XII.

Ibid. QVI.] Id est, quo: scilicet neruo.

Ibid. VVLNERE PARVO.] Sagittæ.

Ibid. PICTAQUE TERGA.] Propter scutū pictum.

Ibid. BRITANNOS.] Nam, ut inquit Suetonius, à Gessriaco (nunc Calesium vocant) in Britanniam transmisit, ac Cn. Senti & Auli Plauti ductu, sine ullo prælio aut sanguine, intra paucissimos dies parte insulae in ditionem recepiā, sexto, quā profectus erat, mense, Romā rediit, triumphauitq; maximo apparatu.

Ibid. BRIGANTAS.] Populi sunt Britannia: de quorum discordiis meminit Cornelius Tacitus in duodecimo. nunc eam regionem Valli habitant. Ponit etiā Brigantiū oppidū Ptolemaeus in descriptione Rhetie.

Ibid. ET IPSVM NOVA.] Hoc dixit propter Orendas insulas, quas Cladius imperio Romano primus adiecit, vt testatur Eusebius.

Ibid. d. NON ALIVS CITIVS.] Locus est ex ambiguo. Nam citio cognoscit, qui statim intelligit, & absolvit. Et citio cognoscit, qui pronunciat, non auditus paribus, ita vt Cladius solebat.

Ibid. TOTO ANNO.] Ius enim laboriosissimè dicit, etiam suis suorumq; diebus solennibus nonnumquam, festis quoque antiquis & religiosis. Auctor Tranquillus.

Ibid. QVI DAT.] Index inferorum Minos, qui quondam Cretæ præfuit. Hunc post mortem ob iustitiam suam poëta apud inferos ius dicere finxerunt. At Cretenses, vt quos ciuitate & moribus cruditi, ad Iouem tamquam præceptorem itasse memorant, in Idā monte

speluncam ostendentes: atque illi in nouum annum consuesse, nec non didicisse, que ad Rem publicam instituendam utilia forent. Id quod Max. Tyrius his verbis innuit: Τί δὲ οἱ Κρῆτες; ήσοι εἰ δοκούσιν υπὸ Βασιλεῖ τὸ Μίνων μοιθέντες παλᾶς αγαθέντες τὸ αρτῆς, διδασκαλον ὄντας ἐπιφυλάσσου τὸ Δία· εἴ τοι μὲν ἀντόθη τὴν Γράμμα τὸν Δίος, φοιτῶν ταῦτα τὸ Μίνων διὰ συνάτετες συγγιγόμενον τὸ Δίτι μανθάνειν παράποτα τὰ πολιτικά. οὗτοι Κρῆτες λόγοι. Meminit huius Homerius Odyssæe undecimo.

Ibid. O CAVSIDICI, VENALE GENVS.] De rhetoribus dictum, υποτίθεσι τὸ χειροτοιχίον μαστίγιον τὸ φωνὴν τιθράσκεσσιν, qui munieribus lingam venditant. Sic Velleius Paterculus, vetustissimus scriptor, quem nos nuperrimè in Murbacensi bibliothecâ reperrimus, aliquando studiosis impertituri, Plancum proditorem, qui ab Antonio ad Cæsarem transfugerat, in omnia & in omnibus venale per quā elegāter appellat.

Ibid. CONCVSSO FRITILLO.] Nam (auctore Suetonio) Claudio alea studioſissimè lusit, de cuius arte librum emisit. Solitus etiam erat in gestorio ludere, ita effēdo alueoq; adaptatis, ne lusus confunderetur.

Ibid. TALTHYBIUS.] Est Talthybius præco apud Homerum in primo Iliad. quem Agamemnon ad tentoria Achillis misit. Αλλ' ὅτε Ταλθύβιον τε καὶ Εὐρυβάτην ἀροστέατε. id est: Ast hic Talthybius affatus fuit Euribatenque. Est & nunc nomen apud Euripidem, qui Hecubam iussit filiam suam Polyxenam sepelire.

Pag. 768. a. NARCISCVS.] Ab epistolis Claudiū, ante omnes dilectus.

Ibid. DOMINVS DOMINI.] Scribit Cornelius Tacitus, Claudiū libertos, quos rei familiari presecerat, sibiq; ac legibus adæquasse. De immodicis Narcissi dinitus, & Claudiū in eum indulgentiā, sic scribit Satyricus:

Nec Crœsi fortuna vñquam, nec Persica regna Sufficiunt animo, nec diuitiæ Narcissi, Indulxit Cæsar cui Claudiū omnia.

— DOMINVS DOMINI.] Non est in codice VVissenburgensi.

Ibid. VIRGA.] Caduceo.

Ibid. FACILE DESCENDITVR.] Alludit ad poëtā: — Facilis descensus auerni.

Ibid. VELVT AIT HORATIVS.] Est apud Horatium in Odā, quā arborem alloquitur, cuius casu penè perierat: ubi inquit:

Demittit atras bellua centiceps
Aures, & intortis capillis
Eumenidum recreantur angues.

Ibid. NEC QVEM VELIS.] Supersticio si quidem antiquitas nigri seu deformis occursum, infelicitis omnino loco ponebat. Et tempus nocturnum alioqui per se subinfauustum habetur. Hinc illud apud Satyrographū.

Et cui per medium nolis occurrere noctem.
Ab historicis memoria proditum est, quo pacto quidem imperator, quod in via Maurum histrio nō habuisse obnium, mortem sibi sit ominatus.

Ibid. CLAVDVS CÆSAR VENIT.] Vetus: Et magnā voce, Cladius, inquit, veniet. Cum plausu, &c. Nam duæ istæ dictiones, Ecce exemplò, illuc non habentur.

Ibid. PROCEDVNT CANTANTES.] Ex notulis imperfectis litterarum Græcarum, que erant in libro veteri, nihil potui certi colligere. Fortè Θρυψόν nō nām χοειώς legendum. Sed hac coniectura est.

Pag.

Pag. 768. b.
exemplari, q
nominiā. Pr
piatore, vnu
pro Coriolect
Fabius.
Ibid. TRO
Ibid. QVOT
juſſu Nerciſſi
Ibid. MED
TVRBA NOST
mannscripta le
mus Neltor.
intelligendus:
Caligula mem
Ibid. PANT
ficat: Pantem
presentatione.
Ibid. QVET
Nescio an sit le
rem amassem
Ibid. b. CO
Yetus liber
Fertafus scribe
Ibid. MYR
rufus nemini
rona, Arropi
rona, Phoron
Myron, An
quos, &c.
Ibid. POS
dē, spadonē, q
litates virūs
Ibid. FEL
cīg, Indas p
Auctor Trans
Apostolus à J
Lucas in Allu
Ibid. CVM
tionibus Clau
antē decreta q
tibus, sed & q
libenter passus
pere, ut quare
absurde sit dis
in consertum
& Plinius mem
nouimus sive
terres Claudi
& Narcissum
qui ur: Fina
tus consultum
possessor an
batur. Hinc e
Ego posside
De monumen
nor meminit
Ibid. HAR
bendi, spila
Ibid. POLY
duos consules
Ibid. QVC
tiquum habet
peratus esset
Quem lacum
mentem nām e

Pag. 768.a. HIC ERAT COS.] Mira h̄ic diuersitas exemplaris, quæ plerumque solet accidere in propriis nominibus. Primum erat lacunula: deinde pro Iunio prætore, vñus prætorius: pro Tralliano, Trallius: pro Corioecto, Cortatectus: postremo pro Fufidio, Fabius.

Ibid. TROGVS.] Saufelli Trogi meminit Tacitus. Ibid. QVOS NARCISSVS DVCI IVSSERAT.] Hi iussu Narcissi fuerant occisi.

Ibid. MEDIVS ERAT IN HAC CANTANTIVM TVRBA NOSTER PANTOMIMVS.] Sic & in codice manuscripto legitur. Nos tamen pro noster, substituimus Nestor. Nam indubie locus hic de M. Nestore est intelligendus: cuius senec atque iterum in vita Caig Caligule meminit Suetonius, adamati ab illo tradens.

Ibid. PANTOMIMVS.] Minus imitatorem significat: Pantomimus est, qui omnes personas effingit representatque.

Ibid. QVEM CLAVDIVS DECORIS CAVSSA.] Nescio an sit legendum Caius: ut intelligas, Nestorem amasium ex obeso graciliorum factum.

Ibid. b. CONVOLARVNT PRIMVM OMNIVM.] Vetustus liber habet, Conuolarunt omnium liberti. Fortassis scribendum, Conuolarunt obuiam liberti.

Ibid. MYRON, AMPEVS AMPYRONAS.] Hic rursus nominum diuersitas, & alius ordo. Pro Ampyrona, Arropas est in codice manuscripto: & pro Pherona, Pheronatus. Alius habet hoc modo: Polybius, Myron, Arperas, Ampheus, Pheronasseus, quos, &c.

Ibid. POSIDES.] Libertorum præcipue suscepit Posides, spadone; quem etiā Britannico triumpho inter militares viros hastâ purâ donauit: ut refert Suetonius.

Ibid. FELIX.] Hunc cohortibus & alis prouinciæ Indeæ præposuit, trium reginarum maritum. Auctor Tranquillus & Tacitus. Apud Felicem Paulus Apostolus à Indeis accusatus, se excusauit: ut scribit Lucas in Actis Apostolicis, & meminit Eusebius.

Ibid. CVM PALLANTE FRATRE.] Hic fuit à rationibus Claudij, quem & Narcissum, de quo paulo ante decreto quoque senatus non modo premis ingenib; sed & quæstoriis prætoriisq; ornamenti ornari libenter passus est. Tantum prætereacq; acquirere, & rapere, ut querente eo quondam defisci exigitate, non absurdè sit dictum, abundaturum si à duobus libertis in consortium recipetur: ut prodit Suetonius. De his & Plinius meminit, sic scribens: Multos postea cognovimus seruitute liberatos, opulentiores, pariter tres Claudij Principatu, Pallantem, Callistum, & Narcissum. Cornelius Tacitus ubi de Pallante loquitur: Fixum est, inquit, ære publico senatusconsultum, quo libertinus secesserit ter millies possessor antiquæ parsimoniæ laudibus cumulabatur. Hinc cecinit Iuuenalis:

Ego possidebo plus Pallante & Licinis.
De monumento Pallantis, ad Montanum Plinius iunior meminit.

Ibid. HARPOCRAS.] Huic lectica per urbem vebendi, spectaculaq; publicè edendi ius tribuit.

Ibid. POLYBIVS.] Hic à studiis Claudij, sèpè inter duos consules ambulabat.

Ibid. QVOS OMNES CLAVDIVS.] Volumen antiquum habet: Quos Claudius omnes necubi imperatus esset permiserat.

Quem locum doctus aliquis castigare volens, Seneca mentem non est assequutus, quem opinor sic scriptisse:

Quos Claudius omnes, velut tibi imperatus esset, præmisserat.

Ibid. EXCLAMAT.] E vestigiis h̄ic Græcarum dictionum, que libellus manuscriptus continet, nihil eruere potui: nisi si quis scriptum fuisse putet πάντας φίλας ορῶ, id est, omnes amicos video.

Ibid. IN IVS EAMVS.] In codice VVissenburgensi tantum est eamvs: & loco duarum dictionum præcedentium, erat demissa lacuna. Nec est sellas, sed stellas. Nomine sellarū intelligentur subsellia iudicaria. Græci vocant columnam sepulchralē, in quā ponitur inscriptio.

Ibid. LEGE CORNELIA.] Lege Corneliam de sarcis tenetur, inquit Martianus iureconsulius, libro Pandectarum quadragesimo octavo, qui hominem occiderit, cuiusve dolo malo incendiū factum erit, qui ve hominis occidendi, furtive faciendi causa cum telo ambulauerit. Pœna huius legis est, in insulam deportatio, & omnium bonorum ademptio. Sed solent hodie capite puniri, nisi honestiore loco positi fuerint, quam ut legis pœnam sustineant: ut habetur eodem titulo. Mirè verò h̄ic expressis morem pristinum iudiciorum.

Ibid. EQVITES ROMANOS.] Hunc locum sic arbitror legi debere: Equites Romanos CCXXI. Ceteros δοτα λάμπος τε, κόνις τε, id est, innumeros, quorum videlicet numerum non minus difficile sit inire, quam aut arcenæ aut pulueris. Est Iliados i.

Oὐδὲ εἰ μοι τόσα δοῖν δοτα λάμπος τε κόνις τε.

Ibid. EXTERRITVS CLAVDIVS OCVLOS VNDÉCVMQVE CIRCVMFERT, VESTIGAT ALIQVEM PATRONVM, QVI SE DEFENDERET.] Hæc verba non sunt in codice VVissenburgensi.

Ibid. c. CLAVDIANA LINGVA.] Siue quod Gallus esset, siue quod balbus, siue quod semper ageret Claudij negotia, locus est ex amphibologia.

Ibid. HOMO IVSTISSIMVS.] Iustum enim pari referre. Sic ille tractauerat eos. Alioquin iniustissimum est, reum non sinere loqui.

Ibid. NOVITATE REI.] Quod videlicet una tantum accusationis parte auditæ, statim iudicasset.

Ibid. QVAM NOVVM.] Sæpè enim inauditos, reos damnauerat.

Ibid. SI MINVS DII LATVRA FECISSENT.] Hic locus depravatissimus multum mihi negotij exhibuit. Liber manuscriptus habet, si vni dij laturâ fecissent. Coniicio legendum, Semidi laruam faceffaret, id est abiceret, subaudi Claudius. Nam sic & Linus hoc verbo facesset utitur.

Ibid. TANTALVM SITI.] Tantalus stagno apud inferos labrotenuis immersus & pomis circum os ex arbore propendentibus, sii tamen & fame torquetur. nam si bibere velit, refugit aqua: si pomum arripere tentet, arbor sursum resilit. Ouidius:

Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus.

Ibid. SISYPHVUM ONERE.] Sisyphi saxum illud ingens apud inferos, ubi in montem protrusum fuerit, statim delabitur, iterum inani conatu sursum ferendum. De huius & Tantali pœnis lege Homerum II. Odysseæ, circa finem: ubi Ulyxes refert quæ apud inferos viderit.

Ibid. NON VMQVAM SISYPHVUM.] Hæc clausula non erat in codice VVissenburgensi.

Ibid. IXIONIS MISERI ROTAM SVFFLAMINANDAM.] Ixion apud inferos rotæ alligatus, aspiduè circuferatur. Meminit huius Lucianus in dialogis deorum.

Pag. 768. c. ALIQVANDO IXIONIS MISERI ROTAM SVFLAMINANDAM.] Quid si legas sublaminandam: à laminā deducto verbo?

Ibid. EX VETERANIS MISSIONEM.] Utitur metaphorā militari. Militibus enim datur missio, cum circa ignominiam exauctiorantur.

Ibid. NON PLACVIT VLLIS EX VETERANIS.] Veterus libellus non habet hęc duo vocabula ex veteranis: sed horum loco lacunam.

Ibid. POENAM EXCOGITARI DEBERE, INSTENDVM.] In manuscripto volumine legitur, constituit debere, excogitandum illi.

Ibid. ET ALICVIUS CUPIDITATIS, SPES SINE FINE EFFECTVS.] Propemodum certus sum, sic scripsisse Senecam: Et alicuius cupiditatis specimen sine effectu.

Ibid. ALEA LVDERE.] Quā viuens adeò studiosè luit.

Ibid. d. C. CÆSAR.] Nam Caligula Cæsar, Claudiū ex fratre nepos, hunc (ut scribit Suetonius) non nisi ad ludibrium reseruauit. Quid mirum igitur, si à Caio in seruitutem poscatur?

Ibid. AB ILLO FLAGRIS.] De his qui iussu Caligulae vapularunt, in hunc modum scribit Seneca nostro lib. 3. de Irā: Modò C. Cæsar, Sextum Papiniū, cui pater erat consularis, Bethenum Bassum, quæstorem suum procuratoris sui filium, aliosque & equites Romanos & senatores, uno die flagellis cecidit.

Ibid. COGNITIONIBVS.] Cognitiones sunt causarum: ut cùm dicimus, Senatus Romani cognitionem certa legi non fuisse obnoxiam. Ac proculdubio Caium hic notat, ut qui cognoscendi prouinciam sèpè libertis suis committeret, quò magis à curis liber altiori otio frueretur.

HADRIANI IVNII HORNANI ANNOTATIONES IN L. ANNAEI SENECAE LVDVM DE MORTE CLAVDII.

V DVM de morte Claudiū Cæsarī, à Seneca iocosè, sed non absque felleo sale, eruditis leporibus condito, conscripiū, ostendī olim in meis Animaduersorum libris, diuerso planeq; alio fuisse titulo ab auctore inuulgatum, quā nunc inscriptus legatur. Nec de sententiā nunc quidquam muto, præsertim quum disertis illud verbis proditum sit à Dionne Cocceio, haudquaquam dilutæ auctoritatis scriptore, qui historiarum duodecagesimo libro scribit à Seneca exisse opusculum titulo Διπολονύτωσιν, quo Claudiū Cæsarī ad superos excessum consignarit. Eius hec sunt verba: Συνέπει μὲν τὸ τρίτον οὐ γέγενε, διπολονύτωσιν ἀπό τὸ διπολονύτωσιν, διπολονύτωσιν. Quod Latinè sonat, propter Graecæ lingue rudes: Composuit & Seneca libellum, cui nomen est Apocolocyntosis, velut Apotheosis quædam & in immortalium cœtum adoptio. Aditafuit & eodem in loco ratio nominis, eiūmodi ferme: quod, quum constet Claudiū medicati boleti esu fuisse consumptum, fraude quidem vxoris, sed ingenio Locustæ nobilis venefice, huic titulum libello dederit auctor, à precipui v̄sus purgante medicamine, Colocynthide: cuius prop̄ nulla inter deiectiona medicamenta compositio est exp̄s apud veteres medicos, v̄sque adeò, ut hodie quoque in hac tam clarâ litterarum & scientiarum omnium luce prob̄ dolor promiscue quo quis in morbo, cui libet etati & sexui, à circumfo-

raneis medicastris impunè propinetur, non sine præsenzi multorum exitio. Itaque tanti ego scriptoris auctoritate fretus, seruandum duxi, & quasi postliminy iure afferendum libri titulum, haud otiosè aut temere ab auctore usurpatum, quod equidem existimo: neque sanè id absque certo temperamento inter auctoris deletum, & innueterat am recepti usus necessitatē. Quod si quis vulgatam lectionem mordicus tuendam esse existimat, non labore; per me licet, is etiam ut cum ratione insaniat: præiudicat & opinioni derogatum nihil volo, modò liberum rectius opinaturis iudicium & integrum permittatur. Porro ubi iam codices impressos cum manuscripto exemplari (quod Ioannes Caenhus noster, vir à Gratii & Musis factus, & adiuuandis melioribus litteris natus, nobis communicauit) contulisse, tot loca conspurcata & peruersa offendit, ut periclitari apud me cæperit (abst inuidia dicto) Beati Rhenani auctoritas, viri aliqui longè doctissimi, sed in corrigendo nimium fortem preproperi & audacis: dum aut de suā coniecturā infarcit versus & apud sovitus, nihilq; ad rem facientes: aut pro suo arbitratu immutat, que rectius legebantur anteā: ne quid addam grauius. Certe, meā quidem sententiā, consultius foret interdum vigiliis & valetudini, meliorūque horarum compendio consulenter nonnulli, quā ita famam auçuparentur. Sed hac missa facientes, locorum aliquot restitutorum & interpolatorum rationem subiiciamus.

Dux illæ litteræ, S. A. Sancti Amaldi codicem vetustum innuunt, quo v̄si in castigando sumus.

Pag. 763. a. NIHIL OFFENSÆ VEL GRATIAE.]
S. A. nec gratiae.

Ibid. b. QVIS VMQVM AB HISTORICO IV-
RATORES EXEGIT.] S. A. iuratores.

Ibid. IDEM CLAVDIVM VIDISSE.] S. A. Item
Claudium.

Ibid. NAM POSTEAQVM IN SENATV IVRA-
VIT.] S. A. Nam ex quo, &c.

Ibid. c. AB HOC EGO QVÆCVMQVE AVDIVI,
CERTA CLARAQUE AFFERO.] S. A. Certe clara
affero.

Ibid. AVGEBAT CYNTHIA REGNV.] Dam-
nat hanc lectionem Rhenanus: sed falso. ratiō enim
contendit, ita esse legendum omnino, quomodo scribit
& codex noster. indicat namque noctes, transacto du-
dum autumnali aequinoctio, creuisse, longiorēq; fa-
etas: quibus adauictis, etiam luna, penes quam noctis
imperium sit, suum regnum crescere, nil mirum est.
Quid verò hic attinuit, lychnum substituere: cum
non de ipso luna incremeto loquatur, sed de autumno,
cuius catastas in poëtico more circumscribit, qui relictā
à tergo aestate, noctes paullatim adauget: quae accessio
efficit ut diutius splendeat luna, solis praesentiā luna-
re iubar abolente. Neque vero noctu animam agere
cepit Claudius, sed mox à meridie: quod paullō post
tribus versibus periphrastice dicet: & Tacitus medio
die (quo tempore videlicet Claudius animam agebat)
Neronem ad cohortes exisse ait.

Ibid. TERTIVM IDVS OCTOBREIS.] Quod
haec tenus falso lectum fuit, dies quintus eiusdem
Octobris, nostrum exemplar manifeste exaratum
habet, dies III. Idus Octobris. quam scripturam con-
firmat & initialis versus huiusc libelli, & suffraga-
tur ceterorum historicorum consensus. etenim Suetonius
excessisse illum tertio Idus Octobris scribit: &
Dion ex spirasse ait τῇ Σεπτῇ η δεκάτῃ τῇ Οκτωβρίᾳ,
id est, decimotertio die Octobris: hoc est, iuxta
Romanæ dictiōnis filum, tertio Idus Octobris. nam
quod dubitationis periculum creare nonnullis posset,
illud Seneca, ante diem tertium Idus Octobris,
non ita accipiendum est, ut die uno aut altero mors
Claudij tertium Idus praecesserit. imò purè puteq; idem
est dicere, ante diem tertium Kalend. vel Idus, &
& tertio Kal. vel Idus: quod ex Ciceronis epistolis no-
tissimum est. alioqui quod sèpè in antiquis libris le-
gas, AD III. KAL. non ad tertium Kal. denotat:
sed, ante diem tertium Kal. quâ de re aliâs per oc-
casione.

Ibid. ACQVI ESCUNT ONERI POETÆ.] S. A.
acquiescunt omnes poëtæ.

Ibid. d. TORVERI PATERIS? NVMOVAM
MERITVM, VT TAMDIV CRVCIARETVR.] Codex
S. Amandi, & VVissenburgensis, quo se vsum fuisse
proficitur Beatus, in lectione istâ consentiunt, Nec
vmquam tamdiu cruciatus esset. quæ scriptura cum
sit utrobique constans, haud temerè immutanda meo
iudicio videtur. Tamei non eam inficias, locum esse
haud immunem à vitiis: quem, sequendo scripturæ ve-
stigia, ita concinnarim: Nec vmquam tandem cru-
ciatus cesserit.

Ibid. POSTQVM PRINCEPS FACTVS EST.]
S. A. ex quo princeps.

Ibid. OMNIBVS ANNIS, OMNIBVS MENSIS-
BVS EFFERVNT.] Non inueniūt̄ codex noster scri-
bit, omnibus mensis, eleganti paronomisiâ: ut

ludens insinuet, Claudiū temulentum, & crapule
quotidianæ addictissimum sapenum erò fallere Ge-
neithiacorum prædictiones, non in annos modò, sed
in singulas etiam passiones mensasq; exitum illius op-
perientium.

Ibid. EGO MEHERCVLE, INQVIT, PVSILLVM
TEMPORIS ADIICERE.] S. A. Ego mehercules,
inquit, pusillum temporis adicere.

Pag. 764. a. HISPANOS, BRITANNOS, SAV-
ROMATAS, ET SI QVI VLTRA GLACIALEM BO-
REAM INCOLVNT BARBARI, TOGATOS VIDERE.]
Codex S. Amandi concisius legit: Hispanos, Britan-
nos togatos videre: quo pacto etiam VVissenburgen-
sis exemplar scribit: itaque ut spuria inducenda, atque
extra familiam eiicienda cetera tensio. videntur enim
à scio quopiam assuta.

Ibid. CANDIDA DE NIVEO SVBTEGMINE.]
Codex noster ex laudata scripturâ sic legit: Candida
de niueo subtemina vellere sumit. Subtemen,
quasi substamen, absque ḡ scribi debere videatur. nec
enim cum tegmine quidquam illi communē: sed quid
inter tensa staminis fila subtendatur subtexatūrque.

Ibid. d. CLAVDIVM IVBENT OMNES χαιρε.]
Manuscriptus codex manifestis notis prefert versum
Euripidis ex Ctesiphonte fabulâ:
Χαίρετας, εὐφημεῖτας ἐπέμπειν δόμων.
hoc est:

Efferre læto prosequentes omne.
Locus autem Tragici, unde hic versus desumptus est,
citatur à Strabone & Stobæo:

Ἐχεῖν εδρὴν μᾶς σύλλογον ποιεῖνεις
Τὸν Φύντα θρηνεῖν, εἰς δέ τ' ἔρχεται παντα.
Τὸν δὲ αὖθις θαρόντα, ὡς πόνων πεπαινεῖνεον,
Χαίρετας, εὐφημεῖτας ἐπέμπειν δόμων.

Quos hunc in modum convertit Cicero in Tusculana-
rum primo:

Nam nos decebat cœtus celebrantes domum
Lugere, ubi esset aliquis in lucem editus,
Humanæ vitæ varia reputantes mala:
At qui labores morte finisset graues,
Omnes amicos laude & lætitia exsequi.

Nam in impressis codicibus vocem Hunc superua-
cuam, & de margine in contextum raptam, trimetri
lex respuit.

Ibid. NE EXCIDANT MEMORIAE.] VVissen-
burgensi codici consentit manuscriptum exemplar in
hac lectione: ne excidant, quæ memoriae publi-
cum gaudium impresserunt. ut intelligat occasio-
nes & caussas publici gaudij, quæ rediuiuam in animis
ingentis lætitie materiam semper sint aliture. nisi
placet potius mutato numero scribi impresserat. quæ
lectio per se quoque clara fuerit.

Ibid. RESPONDISSE ILLVM, NESCIO QVID.]
S. A. Respondisse nescio quid.

Pag. 765. a. DILIGENTIUS AVTEM INTVEN-
TI.] S. A. Diligentius intuenti.

Ibid. VBI HÆC CLAVDIVS, GAVDET.] In
S. A. codice non sunt illa duo verba, Vbi hæc.

Ibid. Γλίθεν με φέρων.] Exstat hic versus Odys-
see nono, unde apud Alcinoum Phæacum regem nar-
rationis sua telam orditur Ulysses: quem ita convertit:
Appulsum ad Ciconas me ventus ab Ilio ad-
egit.

Cur verò Claudius ab Ilio adesse se dicat, & Seneca hoc versu significare voluisse Claudium se esse Cæsarem testetur, eò spectat, quod non modò Julius Cæsar, sed aīḡ Iulia gens, sed & Claudius, & in genere Romanus populus, ad Iulum Aene & Troiani filium, stirpis sue originem referebat. Hinc est quod apud Suetonium Tranquillum Claudius legitur remississe tributa in perpetuum Iliensibus, quasi Romanae gentis auctoribus. Ibidem meminit veteris epistola Graca, Senatoris popul q̄, Romani nomine ad Seleucium Syria regem scripte, quā illi regi societatem amicitiamq; pollicebantur, si Ilienses consanguineos suos ab omni onere immunes prestatisset. Quin & apud Corn. Tacitum Annalium lib. XII. Nero Cæsar susceptâ Iliensem causâ, Romanum Troiā demissum, & Iule stirpis auctorem Aeneam fuisse differit. T. Luinius quoque lib. 37. Cornel. Scipionem Cos. Troianā in urbe liberaliter exceptum memorat, Iliensis in omni rerum verborūmque honore ab se oriundos Romanos proferentibus, & Romanis letis origine suā.

Pag. 765. a. Εὐθα δ' ἐγὼν τόλμον επειδόν.] Hic versus precedentem ordine sequitur apud Homerum: unde Seneca ait, Erat autem sequens versus verior, & què Homericus. ita ut à latecula culpa criminē eximi nequeat Rhenanus, alienos planè ab huius loci sensu versus inferens. Sonat autem Latinè ita:

Hic urbem euerti, & consumpsi corpora ferro. Innuit autem Seneca, versus istum, qui proximè sequitur alterum, veriorem illo esse, quod illum alio detorserit Claudius, ad insinuandam generis sui fabulosam originem: quum Vlysses inde auspicetur errorum suorum narrationem, quando post Troiana urbis excidium, in Ciconas gentem Thraciam appulisse, eorumque oppidum Ismaron diripuisse, casis oppidanis, ait. Cur autem veriorem illo dixerit, ad eius crudelitatem referendum est: quā constat ex Tranquillo, statu nuptiarum die tringinta quinque senatores, trecentosq; equites Romanos ab eo interemptos fuisse. cuius sautie mentionem non tacuit hic libellus: quasi ex confessio vestitatem & urbis occidionem designaturus fuerit Claudius, si hunc versus priori, ut ordine illi continuus adhaeret, subiicere studiisset.

Ibid. ET IMPOSVERAT HERCVLI MINIMO DISCRIMINE FABVLAM.] Codex noster legit, minimè fabro, loco trium illorum verborum, minimo discrimine fabulam: nostrisq; codicis lectioni adstipulatur exemplar manuscriptum Beati Rhenani. quamquam quid isti animi fuerit, reponendam censemus omnem Allobrox, pro fabro, diuinare non possum: & est alioqui satis commoda sententia, Et imposuerat Herculi minimè fabro: intelligendo fabrum architectum, & dolos fabricare doctum. Multò verò minus ambigua sententia fuerit & lectio, si paullulum deflectamus, & quasi recudamus vocem fabro, in vafro: hunc in modum legendo: Et imposuerat Herculi minimè vafro, è ratione, quā Herculeam simplicitatem dixit in libris de Ponto Ouidius. Herculis namque simplicitas, facilitasq; & evantheia quadam in omnibus eius operibus sese prodit manifestissimè. Porro vox addita in impressis libris discrimine, imposuit Andreæ Alciato in libris Parergón, ut fabulam in fibulam mutarit, hanc lectionem inculcando: Imposuerat Herculi minimo discrimine fibulam. quasi senserit auctor de fibula, notissimo penitus astringento, quo ad inhibendum Veneris usum injecto usq; fuit anti-

quitas, αγντης Græci vocant. de quā Corn. Celsus libro septimo. unde refibulandi vocabulum apud Epigrammatarium: quod Iuuenalis soluere fibulam dixit. Sed aliena est ab hoc loco ista dictio.

Ibid. SOLA CVM ILLO VENERAT.] Venusior lectio est nostri codicis, sola tum illo venerat, per aduerbiū locale: ut febris comitis individua comitatum, & cum Claudio ad cælitum curiam accessum significet.

Ibid. b. HVNC EGO REDDO TIBI.] Est & ipsa scriptura verior manuscripti codicis, Hunc ego tibi recipio: ut genitura Claudij apud Lugdunum natu fidem confirmet.

Ibid. AVDI ME, INQVIT, TV, ET DESINE.] S. A. Audi me, inquit, tu desine fatuari.

Ibid. SEDE QVA GENITVM DICAS.] Infeliciter hunc versum interpolare conatur Rhenanus, hoc patet: Exprimere properes quā gente natus cluas: non seruatā trimetri lege, quæ religiosè in nostro codice obseruata est: Exprime properè, sede quā genitus cluas. Cluere enim, antiqui usus verbum, pro dici & prohiberi ponitur: ut in Enniano illo: Pergentes esse cluebat omnium miserrimus: & apud Plautum in Trinummo Stasimus seruus: Nimium difficile est reperiri amicum, ita ut nomen cluet.

Ibid. c. TACITVS QVIETIS ALLVIT RIPAS VNDIS.] Versus senarij ratio postulat ut legatur vadis: ut & manuscriptus liber habet.

Ibid. d. MENTIS SVÆ NON EST, ET TIMET.] Suspensa sententia est, & hiatum istum implet codex manuscriptus, duabus immisis vocibus, ita legens, & timet μωρὸς τληνῶν. ut innuat, Herculem, postquam Tragico cothurno animosè quedam fuisse prolocutus in Claudij barbariem (apud Lugdunum, ad confluentes præcipitus Rhodani & segnis Araris, nati) nihilominus extimuisse stolidi hominis manus, ne ab illo vapulando iniuriam acciperet, eò quod stulti faciles esse soleant colaphis infligendis verberibusq;. Stoliditas autem insignis Claudij hoc libello passim traducitur: quam impunè etiam illi obiectam perspè memorat Suetonius Tranquillus. Posit & τιμωρὸν τληνῶν legi, ut vindicis manus iniuriam in depalmando pati Herculem exhorruisse significet.

Ibid. SI QVIS A ME NOTOREM PETISSET.] Descensurus foris fueram in opinionem Rhenani, legentis, si quis αμυντοεξ petisset: nisi consensus omnium codicum reclamaret, suaderetq; diuisim potius legi hunc in modum: & si qui à me noto rem petisset. nam quæ sequuntur verba, qui me optimè nosti, επεντινώς exponere videntur vocabulum noto: ut sit noto, hoc est, qui me optimè nosti.

Ibid. SED QVONIAM VOLO.] Locus proculduo multilis, non modò depravatus: ut verisimile sit, multa isthinc desiderari, siquidem ab hoc versu nouæ pagella initium est in manuscriptis: suspicioq; tenet, bonam dialogismi partem abesse. Quid si pro quoniam volo, legatur, quod επιβολή certè has voces ipse litterarum ductus commonstrat his qui Græcè norunt. Notatur enim passim in hoc libello Claudij philellismus, quo Græcè loqui in quotidiano etiam sermone affectabat. Videntur autem quæ sequuntur, per dialogismum disceptari à diis indigetibus, mirantiibus insolentem Hercules in celestium curiam irruptionem,

vt

*et faciliter, sed quā
irruptus, imprefatio
factus, quā fabu
nam impetum locu
tus, iuste locu ma
xi manu fit apud
axem deinde t. quā
hercules à Saturno p
ut in dea referuntur
benefici: omnis m
turnaque omnis
Claustrum Saturni
Saturnalia, referunt
cius comediantur
dium immundum, s
tos. Can fūt uen
Decembrem manfū
lia celebrabuntur n
apparatu: qua un
calceos sumulant
habitum matulam
quoque lente m
bus Claudianus mor
scimus ex Tranquili
tasse & ampla & a
uto excessisse, nūl d
ratione Saturnalia
notissimum est, qua
bus non prætoria
cum Imperatūrū
medium quoque i
& impunitas opini
eò, ut scimmia in
libertis consensu f
cissum libertum d
nomina. Quis a
dum esse, Camaz
mē quidem opini
tamque repudiat
cū manifestum es
Cao Calpurnius fide
rū non fuerit Clau
Causa ceterorum d
celestium augurū n
etiam metuens au
pla præficiendum
taris valeriu. &
tarum, quæ & in
suscipiens religione
Foris nū male fū
petisset hoc benefici
celebravit. Samus
præ interrogante
qua sequuntur vob
summa: Ille d
taris fūgientem c
Ibid. Oratione
per quod.*

*Ibid. ET U
voce, quæ in
leguntur, certè &
hic perficiuntur, q
ribus faciunt, q
vobis.*

ut suscitentur, sed quo n̄ ē μερολή? quasi dixerint: Quo irrumpis, impressionemq; facis? isti namque lectioni fauet, quod subiicitur: Non mirum, quod in curiam impetum fecisti: nihil tibi clusi est.

Pag. 766. a. *SI MEHERCVLES A SATVRNO.*] Tatus iste locus ita prodigiose est deprauatus, ut Peonia manu sit opus sanandis eius vulneribus. videtur autem deesse tale quid: Repulsam non tulisset, si mehercules à Saturno petisset hoc beneficium: videlicet, ut in deos referretur. Subdit deinde caussam mutui beneficiū: cuius mensem toto anno celebrauit, Saturnaliaque eius: ita namque lego. Cur vero dicat, Clauitum Saturni mensem toto anno celebrasse, & Saturnalia, referendum est partim ad intempestivas eius comedationes & perpotationes, partim ad studium immodicum, nimiamq; indulgentiam in libertos. Constat autem, Saturni tutela dicatum fuisse olim Decembrem mensem, in quo per dies aliquot Saturnalia celebrabantur magnā procacitate, luxusq; omnis apparatu: quo tempore serui non modo ingenuorum calceos sumebant, ut Porphyrius scribit: aut herilem habitum mutabant, quod Dion tradit: sed in heros quoque licenter multa agebant. Iam cum Saturnalibus Claudianos mores conferamus. Primum omnium scimus ex Tranquilli lectione, Claudio coniuia agitasse & ampla & assida, nec temerē vñquam triclinio exceſſe, nisi diſtentum ac madidum, ita ut hac ratione Saturnalia diæta illi perennauerit. Deinde notissimum est, quantum indulserit libertis suis, quibus non prætoria solum ornamenta, sed & lectice ius cum Imperatoribus consulibusq; commune, permisit: medium quoque inter consules locum in iisdem passus, & impunitas opum immensarum voragine, usque eo, ut sconna in illum extiterit, abundaturum si libertis consors foret. quò spectat & morsus, quo Narcissum libertum, dominum domini, huius libelli auctor nominat. Quid autem Rhenanus existimat legendum esse, Caius princeps non tulisset illum, &c. meā quidem opinione multum fallitur. primum namque repugnat codicis vetusti fides, qui post vocem eius manifestum comma habet. deinde qui potuit de Caio Caligula istud vel dici vel intelligi, ut is passrus non fuerit Claudio ab Ioue Deum fieri? cum Caius ceterorum Imperatorum more per apotheosin celestium augere numerum nedum non meruerit, ut etiam mortuum nouo contumelia ignominiaeq; exemplo prosequendum senatus censuerit, nomenq; oblitari voluerit, & expungi è catalogo eorum Imperatorum, quos & in sacramentis & in publicis votis suscipiens religiose nominabant: ut testatur Dion. Forte non malè sic legas: Si mehercules à Saturno petisset hoc beneficium, cuius mensam toto anno celebrauit, Saturnalius princeps non tulisset? per interrogationis modum, & cum ironia notā: ut quæ sequuntur verba, deorum quissiam subiiciat cum stomacho: Illum Deum ab Ioue fieri, qui scilicet tantis flagitiis cooperitus fuerit?

Ibid. *OROPENQE SOROREM.*] *S. A. Oro per quod.*

Ibid. *ET VT DEV M ORANT.*] *Græcas voces, quæ in manuscripto exemplari hoc in loco leguntur, certò & indubitate afferere eas esse, quas hic positurus sum, non est animus: ne fraudem lectribus faciam, quippe cum de iis parum liquida mihi*

conset ratio. vsqueadè confusa est ab imperito scribâ Grekarum litterarum textura, ut nescias quam scripturam sis magis probaturus, μωρές νεκτηρέχειν, an μωρές δποχήν, vel δποτυχίν. interdum enim una plus littera supereſt, interdum una aut altera deficit: ut diuinare neceſſe sit subinde, Delioque nataatore opus habeat qui cuncta velit βυσσοδημεν. Breuiore eadēque certiore methodo ad artificiosas (quas Galenus nominare solet) conjecturas via nobis patuiffet, si descriptor easdem ubique characterum formas ac typos religione quādam obſeruasset; obſeruatas reiunifiet, nec ab iis latum vnguem discedendum sibi proposuifiet. nunc cū typis illis temere prorsuīq; inscritè abutatur, definire nihil hic ausim, nullius iudicio preiudicatum volens, sed relēcturus unicuique liberum arbitrium sequendi quod sibi probabilius videatur, donec feliciorē quis naſtus genium, aut meliore vſus codice, certius diuinet, aut statuat. Si itaque μωρές νεκτηρέχειν legamus, notari rursus atque perstringi Claudianam stultitiam intelligimus, ut significet, barbaros orare, fatuos rerum potiri. in quam sententiam bis in hoc libello scripsit. Aut regem, aut fatuum nasci oportere: & iterum, tam fatuum, ut etiam regnare posset. Sin per o, μωρές δποχήν, vel δποτυχίν, scribamus: significabit orari ab illis, necis frustrationem dilationēmque. Quod vero sequitur codice excuso, Tamdem Ioui venit in mentem: noſter habet, in tantum Ioui, &c. quæ dictio familiarior est Senecæ, quām ut propterea mutandam censuerim.

Ibid. *VOS MERA MAPALIA FECISTIS.*] *In veteri manuscripto legitur, vos me rapamalia fecistis. Legendum puto, securus litterarum tractum: Vos me rapatalem fecistis. ut suorum iusorum contemptum indicet: quasi qui nihil pluris fecerint Iouem, quām homuncionem stipulam inflantem. Est enim παταταύλης sine παταταύλης is qui stipulam calamumve inspirat. Quid enim commune habet calum cum mapalibus? & de se loquitur isthic Iupiter, suiq; despectum indignabundus ostendit.*

Ibid. b. *QVANTVM VIA SVA FERT.*] *Sequor hic lectionem Andr. Alciati, longè doctissimi, in Parergon libro 6. cap. 5. & scribo, quantumuis vafer.*

Ibid. *QVOD IN FORO IVVAT.*] *Legendum est omnino viuat: quam scripturam seruat clare manuscriptus codex.*

Ibid. *NE ALIIS VERBIS PONAM, QVAM QVÆ AB ILLO.*] *Codex vetustus purius legit: Ne aliis verbis ponam, quæ ab illo dicta sunt. hoc est, diuersis verbis.*

Ibid. *IAM FAMA MINIMVM FECISTI ETIAM.*] *In manuscripto codice ita legitur: Iam fama minimū fecisti. Itaque ne videar, &c. Ut inducenda videantur illa verba, ceu δποβοληματα, etiam pessimum quemque illum affectare: à nasutiore quopiam adiecta.*

Ibid. *DEVS FACTVS, DICTVS, PICTVSVE ERIT.*] *Fortè rectius, factus, fictusve erit.*

Ibid. *HIC QVÆSTV SE SVSTINEBAT.*] *Codicis manuscripti hæc est lectio: Hoc quæstu se sustinebat vendere, ciuitatulas solebat adhuc velle.*

Quid si legas, & adhuc velle apparebat: aut simile quid? ut isthic interpungatur oraio: deinde sequatur altera periodus, Accessit Hercules, & auriculam illi tetigit.

Pag. 766. d. QVAM CANEIS EXCIDIT.] *Alciatus in Parergis lib. 6. cap. 5. legit hoc modo: quam canis extra edit. cui lectio libens etiam accedo.*

Ibid. DE TOT ACTIBVS IVRIS.] *Sequor manuscripti codicis fidem, qui legit, de tot acribus viris. quæ sententia videtur etiam Rhenano placuisse: nisi quod pro acribus, legit præstantibus: repugnante vocis ductu.*

Ibid. NAM ἦ ὁργῆ ΑΓΡΕ SENESCIT ἢ νόσος. Πυργοπολίωντος ISTE.] *Beatus hoc loco gloriatur, se istum locum magno labore restituisse: cum videatur eum potius peruerisse, si fas est dicere, ea obtrudens quæ a manuscripti codicis fide sunt alienissima. Equidem sic interpolandum locum censeo, obseruato anxiè characterum ductu: Nam etiamsi φόρμης nescit, ego scio, εὐτύχω τὸ Καλλίνε H̄εγκλῆς. Iste quem videtis, &c. verba Graeca satis evidenter cum hac distinctione legere est in manuscripto nostro codice. Est autem illud, Καλλίνε H̄εγκλῆς, Archilochi poëta carminus initium, quod ad citharam canebatur: testante etiam Pindaro in Olympiis, hoc modo: Χαῖρε Καλλίνε τίνελλα αἴαξ H̄εγκλῆς.*

Ibid. ECCE IVPITER, QVI TOT ANNOS REGNAT, VNI VVLCANO.] *Hunc quoque locum Beatus parùm recte restituit, qui vocem regnum, quæ in manuscripto codice legitur, diuulsi, & interiecto commate dispescuit, ex um, faciens vni. Vera enim lectio est huiusmodi: Ecce Iupiter, qui tot annos regnum, Vulcano crus fregit. Nemo ignorat, quoi, pro cui, vetustatem sapere, & in plerisque manuscriptis exemplaribus pañim legi solere.*

Pag. 767. a. COGITATE P. C. QVALE.] *Consentit noster codex hic cum VVissenburgensi, quo Beatus usum se testatur. nam neque in illo leguntur verba ista omnia, ad eum usque locum: Hunc nunc Deum facere vultis?*

Ibid. VIDETE CORPVS EIVS, DIIS IRATIS NATVM. AD SVM MAM.] *Vetus codex sic scribit: Vide corpus eius diis iratis natum ad summa. Tria verba citò dicat. Hunc Deum quis colet? &c. Quod si genuina auctoris sunt illa, & seruum meducat, forte non errabit, qui leget, & in neruum meducat. quod argutè peruidit Ioannes Chaucus, incredibili memoriam, & iudicio vir honestissimo, restituentia antiquitatis studio mirificè accensus. Est autem neruus, compedis genus aut vinculi, quo ceruix & pedes vinciuntur.*

Ibid. b. EVMQ VE QVAMPRIMVM EXPORTARI CÆLO.] *Codicis manuscripti integrior est lectio, quæ in hunc habet modum: eumq; quamprimum exportari, & cælo intra dies triginta excedere, olymbo intra diem tertium. Nimirum innuit, prefinitum fuisse Claudio emigrandi spatum, omni quidem cælo (plures enim sunt celestium orbium ambitus) intra tricesimum diem, concessu illi tridui spatio commeandi per singulos orbes: at olymbo, qui editor est & purior cæli locus, intra tertium diem. Quid enim attinuit hic terra mentionem inculcare: cum in cælo drama istud agatur, non autem in terrâ?*

Ibid. OMNISQUE GENERIS AENEATORVM.] S. A. Sonorum.

Ibid. AGATHO, ET PAVCI CAVSIDICI.] *Quid si legas? Matho, & pauci, &c. de quo Iuuenalis Satyra 1.*

Causidici noua cum veniat lectica Mathonis.

Ibid. INGENTI ENIM έπιτάσι χορηφῶς.] *Lengendum est μεγαλυγορία, ex manuscripti codicis lectione: in quo μεγαλογορία scriptum est perperā. aut namque ingenii magnificientia neniam cantatam fuisse anapæstis. Porro sciendum est, metrum quo nænia ista perscripta est, esse Anapæsticum, Threnicum vocatum à luētus argumento (sic enim scribendum est in Cenimetro Mary Seruij, non Itimium) quod constat monometro acatalecticō, recipitq; præter anapæstum, & spondaum & dactylum. Itaque sic scribendum:*

Fundite fletus, Edite planctus, Resonet tristi Clamore forum, Cecidit pulchre Cordatus homo, &c.

Ibid. CÆRVLEOS SCUTA BRIGANTAS.] *Deierare Iouem lapideum ausim, ab auctore scriptum fuisse, Cæruleos cute Brigantas. Solebant namque olim omnes Britanni (inter quos recensentur à Tacito & Stephano etiam Brigantes) glasto se inficere, quod cæruleum efficit colorem, ut horribiliore essent in pugnâ adspicü: ut scribit Casar Comment. lib. 5. & subscribit Plinius lib. 22. cap. 1. Quin & Herodianus lib. tertio de Britannis loquens: τὰ σώματα, inquit, σίφοις γεφαῖς, hoc est, corpora picturis notant. Tacitus quoque Silurum (id nomen eius insula populo) coloratos fuisse vultus memorat. Alioqui, ne quem remoretur illa solicitude, lex metri aptius constat, si legas cute, quam si scuta. neque vero scuta cærulea pinxisse, sed cutim corpusq; omne tinxisse eo colore, quam iatis reddit, leguntur.*

Ibid. d. ET VIAM RECTAM.] *Codex manuscriptus legit textam. que scriptura mihi probatur magis: quod via tegebantur velis olim.*

Pag. 768. a. COMPENDIARIA VIA NARCISVS.] S. A. Compendiaria Narcissus.

Ibid. ILLE AVTEM PATRONO PLVRA, &c.] *Hac verba ad illam usque sententiam, Dicto citius Narcissus euolat, in manuscripto nostro non existant. nec veri dissimile est, supposititia esse: & plena est sententia, etiamsi absint.*

Ibid. BELLVA CENTICEPS.] *Magnus est & hic consensus & nostri & VVissenburgensis codicum, ita legentium: bellua centiceps, pusillum superturbatur (albam canem in deliciis habere assueverat) vt illum vedit canem nigrum, villosum. Sanè, non quem velis tibi in tenebris occurgere. Et magnâ voce: Claudius, inquit, veniet. Sed noster in uno rectius scribens, non quem velis: ubi ille, non quam velis.*

Ibid. ET MAGNA INQUIT VOCE: CLAUDIVS CÆSAR VENIT.] S. A. Et magnâ voce: Claudius, inquit, veniet.

Ibid. PROCEDANT CANTANTES.] *Noster codex hoc loco expressas habet voces istas, ἡρήμαρψ, συγχαιρεψ, hoc est, captum tenemus, pariterque exultemus lati omnes. Videtur autem istud initium fuisse*

fuisse Epinicij carminis, quod lati inter letos cantabant, in laudationem alicuius compositum: ut in Neronem indicat Suetonius.

Pag. 768. a. HIC ERAT CONSUL DESIGNATUS IVNIVS PRÆTORIVS.] Hic locus monströsè depravatus est: quem priusquam sanare aggrediar, adscribam manuscripti codicis corruptam lectionem, sed quæ mede. locum aperiat. in eo itaque sic scriptum inuenio: Hic erat Consilius Consul designatus, vñus prætorius Sextus Trallus, M. Helvius, Trogus, Cotta, tectus Valens, Fabius eques Romanus, quos Narcissus duci iusserat. Haec tenus ille nunc meam conjecturam subijcam, deinde immutatio consilium detegam. Sic itaque scribo: Hic erat C. Silius Consul designatus, vñus prætorius Sex. Traulus Montanus, Saufellus Trogus, Cotta, Vectius Valens, Fabius eques Rom. &c. Nunc ad remediorum rationem. Quod pro Consilio reposuerim C. Silius, nihil temerè feci, ratus vocem illam non esse otiosam: innixusq; auctoritate Corn. Taciti augustinæ historie scriptoris, qui ita lib. II. scribit: Igitur incipiente C. Sillio Consule designato, cuius de potentia & exitio in tempore memorabo. Hunc enim C. Silium iuuentutis Romana pulcherrimum, maximis opibus adauertum, adulterum suum legerat Messalina, & consulem designatum fieri obtinuerat. Idem rursus loquens de nuptiarum sollennibus, inter Messalinam & C. Silium celebratis, recordiamq; hu- ius admirans: Nedum consulem, inquit, delignatum cum vxore principis. Neque de Traulo obscura ratio est, cutus ibidem mentio fit apud Tacitum: Ne Trauli quidem Montani equitis Romani defensio recepta est. & alioqui in manuscripto non temerè adscriptam fuisse M. notam arbitror. De Saufello & Vectio Valente, eodem in libro ita legas: Vectium Valentem confessum, & Pompeium Vrbicum, ac Saufellum Trogum ex consciis tradi ad supplicium iubet. Facilis verò fuit adulteratio Vecti in Teatum. De Fabio nihil ausim adfirmare, in quo ponens, siue legas, Fabius, siue Fulvius. ita enim malum quam Fulvius.

Ibid. NESTOR PANTOMIMVS.] Legendum est indubitato Mnester. nam apud Tacitum sciolus quipiam, improbe in alieno libro ingeniosus, ratus iniuale litteram Marci prænomen designare, compagem nominis dissecuit, è Mnester faciens M. Nestorem. quod ipsum non dissimulavit aut reticuit ab se factum Beatus, apud Tacitum libro II. ubi vetusti libri castigatissime sic legunt, Solus Mnester contationem attulit. cum interim ille admoneat legi debe re, M. Nestor: ut & ante illuc, Causa necis, quod domum suam Mnester & Poppeæ congressibus præbuissent. Quin verò ita legendum sit, cruculum omnem eximit Dionis historia. apud quem lib. 58. sic lego: Αὐτοὶ δὲ καὶ τὸ Μνησῆρες φειδόμενοι. δούλων γὰρ ἐπείνη διατὸ κάλλος, τοστὸν τε δίκαιος διὰ τὸ τέχνην ἀρεσκεῖ. εἰτῶ γὰρ περιενδεῖσοφιστὴς εἰς τὴν ὄρχηστρην. id est, Partim etiam Mnesteri parcentes. tam enim gratiosum populo Mnesterem ars faciebat, quād Messalinam forma. usque adeò peritus ille saltator erat. & postea: τὸν Μνησῆρες ἔθανατωτε, hoc est, Mnesterem morte multauit. Eadem legas & in

Xiphilino qui Dionis historias in epitomen contraxit. Meminit eiusdem nominis & Ioannes Zonaras, Gra- cius historicus, ὅρχηστρην Μνησῆρες nominatim recensens, saltatorem & mimum Mnesterem. Porro Taciti illum locum, Solus Mnester contationem attulit, dilaniatâ veste clamitans adspiceret verberum notas, reminisceretur vocis, quā se obnoxium iussis Messalinæ dedisset: explanat Dion libro prædicto in hac verba scribens: Vehementi Mnesteris amore flagrabat Messalina. quēm cūm nec ingentibus promis, nec minis ad sui commercium expugnare valeret, cum marito collocuta, effecit, ut ille uxoris imperio obsequentem esse iusserit, velut aliorum eius operā usurp. Quibus verbis adductus Mnester, quoties Messalina imperarat, cūm illâ stupri consuetudinem habebat, cū id ipsum à principe facere iussus.

Ibid. b. RVMOR PERCREVIT.] Rectius in veteri codice percrebuit.

Ibid. CONVOLARVNT PRIMVM OMNIVM.] Totum hunc locum venustius rectiusq; legit vetus liber, nisi fallor, hoc modo: Conuolarunt primū omnium liberti, Polybius, Myrum, Harpocras, Amphæus, Pheronattus: quos Claudius omnes, necubi imparatus esset, præmiserat. Quem locum interpolare aggressus est Beatus: sed quād dextre, nescio, cūm lectionis istius mens sit ciuiis obvia. Forte doctulus quipiam congeriem illam libertorum numerosam ex Tranquillo adiecerat, cūm mortuis viuos adhuc superstites confundens.

Ibid. SATVRNIUS LVSCVS.] Vetus codex habet Saturninus Lusius. Tacitus Annalium libro 12. Luscium quemdam nominat. At Ruffus Pompej F. de quo hic, is est Curtius Ruffus, quem consulare imperium in Africâ obtinuisse scribit Tacitus. Lupum verò, cuius etiam hic fit mentio, non alium esse putarim, quād quem Iunium Lupum senatorem vocat libro 12. Tacitus.

Ibid. QVOS CVM VIDISSET CLAVDIUS, EXCLAMAT.] In vetero codice haec voce leguntur, πάντα φίλων πλήρη. hoc est: Cuncta amicorum plena. Videtur autem allusum esse ad Heraclii dogma, quod istiusmodi erat, πάντα θεῶν πλήρη. id est: Deorum omnia plena. quod natum ē tali occasione memorat Michaël Ephesus, quod cūm sedenti semel in furno nunciatum esset peregrinos adesse hospites, qui ipsum conuentum expeterent, insit eos intuire, dicens, non abesse etiam illinc deos.

Ibid. EGO TIBI HIC SELLAS OSTENDAM.] Codex manuscripius legi stellas. foris scribendum stellas. σῦλαι sunt cippi pilæve opere structili, quibus inscripta visibantur fædera, aut eiam proscriptorum nomina. Isocrates in Panegyr. Εν σύλαις λιθίαις ἀγαράνται, εν τοῖς κοινοῖς τρισὶ ιερῶν εἰναθεῖναι. id est, In saxeis stelis descriptas fœderis leges publicis in templis consecrare. Latinâ voce usus est & Plinius lib. 6. cap. 28. scriptæ sunt stelæ lapideæ littoris incognitis. Neque male scripseris stellas. Sunt enim stellæ, quas αὐτορεῖς & καδίσκες nominant Graci, in quas calculi vel condemnantes mittebantur, ut Aristophanis scholastes in Vespas docet. quæ binæ erant: necis una, misericordie nomine insignita altera. Meminit stellarum & Cicero pro L. Cornelio Balbo.

Pag. 768. b. POSTVLAT NOMEN EIVS, RECIPIT, EDIT.] Verior mihi videtur esse manuscripti codicis lectio: postulat nomen eius recipiat, cedit subscriptionem.

Ibid. c. CONDEMNAT, ET AIT.] In manucripto codice versus Græcus legitur in hac lacunâ, cuius characterum vestigia sequenti mihi parum responde-re videtur carminis lex: subiiciam tamen, ut si cui lectum sit initium, cetera reponat. unde sit desumptus, ingenuè fateor me nescire: videtur tamen aliunde è Tragœdiâ peius esse. Διν τ' αἰσα ὥπα η̄ αελπη̄ εὐθύνει νόμος, vel νόμω. Videtur autem innuere Aeacus, iustitia oculum nihil posse fallere, nihil latere. Fuit, cum reponendum hunc Menandri senarium cen-serem, Διναιος δὲ η̄ δικαιώ χρήστην νόμω.

Ibid. SI MINVS DII LATVRA FECISSENT.] Codex vetus scribit, si vni dij laturam fecissent: lectio-ne consentiente cum illâ VVissenburgensis exemplari, quo Beatum usum anteà indicauimus. itaque in ea codicum concordia nolim præcipitantiùs immutare quidquam, sed molliter potius reponere luxatam par-ticulam. Proinde legendum autumno: Si vni dilatu-ram fecissent, quod erratum descriptoris vitio irre-psit: qui dictanis verba excipiens, vocem dilatu-ram in duas dispescuit. Suffragatur nostra sententia Andr. Alciatus Parergon lib. 6. cap. 5. nisi quòd pro vni, legat villam. Nam laruarum præstigiis simile est, quod hoc loco substitui vult Beatus.

Ibid. SVFLAMINANDAM.] Ridiculè, ne di-

cam ineptè, reponi idem voluit, Sublaminandam: cùm sufflamen rota decurrenti propriissimum impedi-mentum & retinaculum addi soleat: cuiusmodi impe-dimentum deberetur Ixionis rota in levando perpetui laboris tædio. Sufflamen enim omne id vocatur, quod declivi in loco currum remoratur, restrictâ rotâ, ne in præceps deferatur. de quo Iuuinalis satyrâ 8.

Ipse rotam stringit multo sufflamine consul. Vnde & sufflamen litis, idem metaphoricè dixit, pro dilatione & remorâ litis, in longum tempus extractæ. Huc facit D. Augusti dictum, quod in controversiis repetit Seneca: Haterius noster sufflaminandus est. ita enim legi debet locus, quo significare voluit, coer-cendam fuisse & reuocandam Haterij in dicendo concitatiorem, planèque immodicam verborum af-fluentiam.

Ibid. VLLI EX VETERANIS.] Vetus codex ha-bet, illi ex veteris. fortè, Non placuit illi ex veteri S. C. hoc est, Senatus consulo vel instituto: aut simile quid.

Ibid. EXCOGITARI DEBERE.] Codici nostro consensus est cum VVissenburgensi. uterque enim le-git, Constitui debere, excogitandum illic, &c. transpositis vocibus.

Ibid. d. ADIVDICATVR C. CÆSARI: ILLVM ÆACVS DONAT.] Vetus scribit: adiudicatur, C. Cæsarillum Æaco donat. & meo quidem iudi-cio, sincerius.

Ibid. VT A COGITIONIBVS ABESSET.] Malè: scribendum enim è manuscripti codicis fide, vt à cognitionibus esset.

EXCER-